

**UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA
CAWANGAN KELANTAN**

**TRANSKRIP WAWANCARA BERSAMA
SIRI NENG BUAH
TOKOH SEJARAWAN UNESCO**

OLEH:

MUHAMMAD RIFAIE BIN MOHD NADZRI

2014955015

INDERA SYAH IYMAN BIN ROSLAN

2014933813

**PROJEK INI DIMAJUKAN KEPADA
FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT CAWANGAN KELANTAN
BAGI MEMENUHI KEPERLUAN KURSUS
IMR 604 – PENDOKUMENTASIAN SEJARAH LISAN
SEMESTER 05 (MAC 2016 – JULAI 2016)**

**TRANSKRIP WAWANCARA BERSAMA
SIRI NENG BUAH
TOKOH SEJARAWAN UNESCO**

OLEH:

MUHAMMAD RIFAIE BIN MOHD NADZRI	2014955015
INDERA SYAH IYMAN BIN ROSLAN	2014933813

**PROJEK INI DIMAJUKAN KEPADA
FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT CAWANGAN KELANTAN
BAGI MEMENUHI KEPERLUAN KURSUS
IMR 604 – PENDOKUMENTASIAN SEJARAH LISAN
SEMESTER 05 (MAC 2016 – JULAI 2016)**

PENGHARGAAN

PENGHARGAAN

Assalamualaikum w.b.t. Alhamdulillah terlebih dahulu kami ingin panjatkan rasa penuh kesyukuran kepada Yang Maha Esa, Allah SWT. Kerana akhirnya kami dapat melengkapkan Projek Pendokumentasikan Sejarah Lisan ini dengan jayanya. Tidak dinafikan, pelbagai cabaran yang kami hadapi sebelum dan selepas selesai sesi temubual bersama tokoh, namun dengan berkat kesabaran kami dan pertolongan-Nya, kami dapat atasi masalah yang melanda dan dengan izinnya juga kami dapat menyelesaikan segala masalah yang dihadapi sepanjang menyiapkan projek ini.

Jutaan Terima Kasih kami tujukan kepada pembimbing akademik kami untuk subjek IMR604, Oral Documentation (Pendokumentasian Sejarah Lisan), Puan Nor Kamariah Bt Chik yang telah memberikan segala ilmu dan pengetahuan yang beliau miliki kepada kami dan memberi kami segala tunjuk ajar untuk menyiapkan projek ini. Terima Kasih yang tidak terhingga sekali lagi di atas dorongan beliau dan kami amat menghargainya. Kerana tanpa bimbingan dari beliau kami mungkin tidak dapat menyelesaikan Projek Pendokumentasian Sejarah Lisan ini pada waktu yang ditetapkan.

Selain daripada itu, setinggi-tinggi penghargaan dan ribuan jutAan terima kasih, kami salurkan kepada tokoh sejarahwan yang disanjung bukan sahaja di Malaysia malah juga di mata dunia iaitu Siri Neng Buah. Walaupun beliau sibuk dengan pelbagai urusan berkenaan dengan seni budaya, tetapi beliau sempat meluangkan masa bersama kami malah beliau turut memberi kerjasama sepenuhnya kepada kami ketika sesi menemubual untuk kami mencari maklumat tentang kejadian di sebalik Sungai Golok dijadikan Sempadan Malaysia dan Thailand demi menyiapkan Projek Pendokumentasian Sejarah Lisan ini.

Akhir sekali, kami ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada semua yang terlibat secara langsung dan tidak langsung, ibu bapa serta rakan-rakan yang banyak memberi tunjuk ajar kepada kami semasa menghasilkan projek transkrip temubual ini.

Sekian, Terima Kasih

ISI KANDUNGAN

ISI KANDUNGAN

TAJUK	MUKA SURAT
Penghargaan.....	i
Isi Kandungan.....	iii
Abstrak.....	v
Biodata Tokoh.....	vii
Pengenalan.....	ix
Transkrip	
Bahagian 1: Latar Belakang Tokoh.....	02
Bahagian 2: Perjanjian Rasmi Yang Terlibat Di Sebalik Pemisah Thailand dan Malaysia.....	26
Bahagian 3:Apakah Isu dan Konflik Yang Menyebabkan Sungai Golok Di Pilih Sebagai Garis Sempadan?	48
Lampiran	
Log Wawancara.....	54
Senarai soalan.....	61
Surat Perjanjian.....	63
Gambar.....	64
Indeks.....	67

ABSTRAK

ABSTRAK

Abstrak: *Temubual ini adalah antara Siri Neng Buah dan Indera Syah Iyman bersama Muhammad Rifaie mengenai kejadian yang berlaku di sebalik Pemilihan Sungai Golok yang dijadikan Sempadan antara Malaysia dan Thailand. Transkrip temubual ini dijalankan di Pusat Internet 1 Malaysia di daerah Tumpat, Kelantan, di mana tempat Pak Siri meluangkan masa untuk menyiapkan kerja-kerjanya. Temubual ini dijalankan pada 28 April 2016 bermula jam 2.25 petang. Pak Siri adalah salah seorang tokoh sejarawan yang mempunyai ilmu yang tinggi tentang sejarah-sejarah di Malaysia dan beliau bukan sahaja diiktiraf di peringkat Malaysia, malah juga di peringkat antarabangsa. Transkrip temubual ini menyentuh dan membincangkan serba sedikit tentang kejadian di mana, mengapa Sungai Golok di pilih dan dijadikan sempadan antara Malaysia dan Thailand dari sudut cerita rakyat. Ini kerana, temu bual ini bertujuan untuk mencari dan mengumpul cerita-cerita rakyat yang ada di Kelantan. Oleh itu, cerita Sungai Golok yang dijadikan sempadan Malaysia dan Thailand telah dipilih kerana pada dasarnya masih ramai yang tidak mengetahui cerita sebenar di sebalik Sungai Golok yang menjadi tumpuan warga setempat. Kisah pemilihan Sungai Golok sebagai sempadan pemisah Malaysia dan Thailand telah merungkai segala persoalan dan mengapa ianya terjadi?*

Kata kunci: *Pak Siri, Cerita Rakyat, Sungai Golok, Kelantan*

BIODATA TOKOH

BIODATA TOKOH

Nama	Siri Neng Buah
Umur	63 Tahun
Jantina	Lelaki
Warganegara	Malaysia
Tarikh Lahir	9 Disember 1953
Tempat Lahir	Besut, Terengganu
Alamat	Lot 352, Kampung Kok Seraya Chabang Empat 16200 Tumpat, Kelantan
Status Perkahwinan	Berkahwin
Nama Isteri	Mek Kechiom a/p Eh Phreng
Bil. Anak	3 Orang
Jawatan	Kakitangan Kerajaan (Bersara)
Email	sirinengbuah@yahoo.com
No. Telefon	017-3608733
Taraf Pendidikan	Ijazah Sarjana Muda (kepujian) Sains Sosial, Universiti Sains Malaysia

PENGENALAN

PENGENALAN

Sempadan Malaysia-Thailand adalah sempadan antarabangsa yang memisahkan Malaysia dan Thailand. Sempadan ini dibentuk pada 1909, berikutan Perjanjian Inggeris-Siam 1909. Jarak sempadan antarabangsa Malaysia-Thailand dianggarkan sejauh 646 km. Dari jumlah tersebut, sejauh 551 km adalah sempadan darat manakala 95 km adalah sempadan mengikut thalweg (bahagian terdalam) aliran utama Sungai Golok, Kelantan.

Semasa Darurat Tanah Melayu dan perang dengan Komunis sehingga 1970-an, pemberontak komunis biasanya menyeberang masuk ke Thailand, balik semula ke Malaya (dan akhirnya Malaysia) untuk mengelakkan penangkapan oleh Malaya dan tentera Komanwel. Di sempadan ini juga terdapat tembok yang dibina oleh Malaysia dalam 1996, untuk mencegah penyeludupan di beberapa kawasan sensitif. Terdapat empat negeri yang bersempadan dengan Thailand. Daripada barat ke timur, mereka adalah Perlis, Kedah, Perak dan Kelantan. Di sebelah Thailand pula terdapat empat wilayah iaitu daripada barat ke timur, mereka adalah Satun, Songkhla, Yala dan Narathiwat.

Bagi memantapkan lagi urusan sempadan Malaysia-Thailand, persetujuan untuk menanda dan mengukur sempadan antarabangsa Malaysia dan Thailand telah dibuat dengan menandatangani Memorandum Persefahaman di Bangkok, Thailand pada 8 September 1972. Kerja-kerja penandaan dan pengukuran sempadan darat telah dimulakan pada 6 Julai 1973 dan kerja-kerja tersebut berakhir pada 26 September 1985. Dalam tempoh tersebut, sepanjang 543 km garis sempadan antarabangsa bersama (darat) telah ditanda dan diukur. Baki jarak sempadan darat di kawasan Bukit Jeli, Kelantan sepanjang 8.5 km walaupun telah ditanda dan diukur, tetapi memorandum persefahaman belum ditandatangani kerana adanya perbezaan pendapat dalam mentafsirkan perjanjian sempadan berkenaan. Pada tahun 1993, Malaysia dan Thailand telah bersetuju untuk menjalankan kerja-kerja siasatan, tanampastian dan penyelenggaraan secara berterusan ke atas tanda-tanda sempadan di sepanjang sempadan antarabangsa bersama yang didapati hilang, rosak atau terkeluar dari tempat asalnya. Setakat ini, jarak sempadan antarabangsa bersama sejauh 345.4 km (63%) di kawasan-kawasan membangun telah berjaya diselenggarakan. Kerja-kerja penyelenggaraan sempadan antarabangsa bersama ini

telah ditangguhkan pada tahun 1999 untuk memberi tumpuan kepada kerja-kerja penandaan dan pengukuran di sepanjang Sungai Golok.

Sejajar dengan ketetapan Artikel 3, Perjanjian Bangkok, sebuah Suruhanjaya Bersama Sempadan yang terdiri daripada Pegawai British dan Siam telah dibentuk bagi menggarisi dan menetapkan sempadan baru antara Siam dengan Negeri-Negeri Melayu utara. Pihak Siam telah melantik Major-General Mom Novendr Raja sebagai President Suruhanjaya Sempadan Siam manakala pihak British melantik Kolonel H.M Jackson, Ketua Juru Ukur Bagi Negeri-Negeri Melayu Bersekutu sebagai President Suruhanjaya Sempadan mewakili British. Dalam mesyuarat Pesuruhjaya-Pesuruhjaya Sempadan yang diadakan di Pulau Pinang pada 10 Disember 1910, kedua-dua pihak bersetuju untuk memulakan kerja menetapkan sempadan dari bahagian barat terlebih dahulu.

Pada 6 Februari 1910 anggota-anggota Suruhanjaya Sempadan telah mengadakan pertemuan di tebing tinggi yang terletak di Sungai Perlis untuk menentukan garis sempadan di bahagian darat. Dalam pertemuan itu, kedua-dua presiden Suruhanjaya Bersama Sempadan British-Siam telah mencapai kata sepakat untuk menjadikan 'Batu Puteh' sebagai "*the most seaword of the northern bank of Estuary of the Perlis River*". Tebing Sungai Perlis didapati tidak sesuai untuk mendirikan batu tanda kerana ia dipenuhi oleh "*mangrove swamp*".

Kerja menetapkan sempadan Kelantan-Patani oleh Suruhanjaya telah bermula pada 9 Jun 1911. Suruhanjaya di pihak Siam diwakili oleh Major-Jeneral Phya Sakda Bidaj sebagai Presiden, Phra Visai Luang Pitchet dan Kapten Luong Ron sementara di pihak British masih diwakili oleh Kolonel Jackson sebagai Presiden, Laidlaw J.M dan H.S Mason. Suruhanjaya Sempadan British-Siam turut menghadapi pelbagai masalah dalam menetapkan garis sempadan di kawasan itu. Masalah itu berpunca daripada perbezaan tafsiran tentang kenyataan dalam protokol sempadan berhubung dengan punca kepada Sungai Golok.

Di sekitar kaki Bukit Jeli itu terdapat dua sungai utama iaitu Sungai Sat dan Sungai Lanah. Anggota Suruhanjaya berbeza pendapat mengenai sungai manakah yang boleh dianggap sebagai punca utama bagi sungai Golok. Sungai Sat ialah sungai yang mengalir sejauh dua batu

dari Bukit Jeli, manakala Sungai Lanah pula mengalir sejauh sembilan batu dari Bukit Jeli. Bagi pihak British, sungai Sat merupakan hulu kepada Sungai Golok, tetapi wakil Siam berpendapat sungai Lanah adalah punca utama Sungai Golok.

Dan Akhirnya setelah beberapa perbincangan dan rundingan dilakukan Sungai Golok dipilih sebagai sempadan antara Malaysia dan juga Thailand kerana kedudukan Sungai Golok yang mengalir antara Bukit Jeli dan Kuala Tabar. Dan juga pihak British berpendapat bahawa Sungai Sat adalah punca utama Sungai Golok. Akhirnya pihak Siam dan British bersetuju menjadikan Sungai Golok sebagai sempadan pemisah antara Malaysia dan Thailand.

TRANSKRIP

TRANSKRIP

Pada 28 April, Jam 2.25 petang saya Indera Syah Iyman dan pasangan saya Muhammad Rifaie akan menemuramah seorang tokoh sejarawan, iaitu Cik Siri Neng Buah di Pusat Internet 1 Malaysia, daerah Tumpat, Kelantan. Temuramah ini adalah bertujuan untuk memenuhi keperluan subjek IMR604, Sejarah Lisan. Hasil dari temu ramah ini Insyaallah akan dikongsi supaya cerita ini tidak dilupakan dan diabaikan oleh rakyat Malaysia seterusnya member pengajaran kepada rakyat tentang kejadian yang berlaku di sebalik kejadian Sungai Golok yang dipilih untuk dijadikan sempadan antara Malaysia dan Thailand. Terima kasih Pak Siri atas kesudian untuk ditemuramah. Boleh kita mula?

PS: Boleh.

Berikut adalah hasil rakaman.

Petunjuk:

PS: Siri Neng Buah

MR: Muhammad Rifaie Bin Mohd Nadzri

ISI: Indera Syah Iyman Bin Roslan

BAHAGIAN 1: LATAR BELAKANG TOKOH

ISI : Ok, pertama sekali boleh Pak Siri ceritakan sedikit latar belakang diri Pak Siri?

PS : Nama yang diberikan oleh orang tua saya adalah Siri manakala orang tua saya

bernama Neng Buah. Saya dilahirkan pada 9 Disember tahun 1953 di sebuah perkampungan Siam yang dilingkungi oleh perkampungan Melayu yang diberi nama Kampung Pak Kiang, Bukit Keluang, Besut Terengganu. Dalam sebuah keluarga siam yang berasal daripada Semerak Pasir Putih, Kelantan. Kedua ibu bapa saya telah berpindah dari Semerak dan tinggal dengan ayahnya yang membuka kawasan penempatan di Kampung Keluang. Oleh kerana, terdapat tanah yang subur disitu, maka berpindahlah mak dan ayah saya di kampung datuk saya. Pada mulanya saya ingin dilahirkan di Kelantan di kampung emak saya, tetapi oleh kerana saya dilahirkan tidak cukup bulan (ketawa) iaitu 7 bulan, jadi saya terpaksa dilahirkan di kampung atuk saya, jadi saya menjadi anak Terangganu bukannya anak Kelantan (ketawa). Jadi anak yang dilahirkan tidak cukup bulan, dia ada dua kesan kepada anak itu sendiri. Kesan pertama, keberangskalian besar anak itu akan meninggal dunia dalam beberapa bulan selepas dilahirkan. Ini kerana, sistem perubatan pada masa itu tidaklah moden sekiranya terjadi penyakit jorgis ataupun penyakit kuning dibiarkan begitu sahaja, ataupun dibuat ubat-ubat daripada herba yang adakalanya tidak selamat. Tetapi anak ini [merujuk kepada diri Pak Siri] dianggap selamat dan dianggap sebagai anak istimewa bukannya kanak-kanak istimewa tetapi akan menjadi anak yang istimewa yang mempunyai satu-satu kebolehan yang dianggap luar biasa. Tetapi pada saya, luar biasa saya adalah menghadapi pelbagai penyakit. Itulah maksud luar biasa bagi saya. Saya mempunyai penyakit sakit jantung yang memaksa saya dibedah, saya ada kencing manis, saya ada strok otak akibat belajar, saya ada penyakit bulu hati dan penyakit radang, dan juga penyakit-penyakit lain. Jadi barangkali itulah istimewa anak ini

(ketawa). Dari segi kefahaman budaya, saya agak bernasib baik pada zaman kecil, saya dikelilingi oleh kampung-kampung budaya melayu iaitu orang melayu yang menjalankan kegiatan budaya tempatan seperti monteri, ada tok biduknya di kampung kami, man gayung, ada tok pendekarnya, ada seorang itu digelar Che Mah Tok Dekar disebabkan pendekarannya. Ada juga Tok Long yang digelar Tok Sulung Mindud kerana kebolehannya meminduk monteri. Kita ada pulak danau wayang kulit yang digelar Che Ngah Pak Rahim dan sebagainya. Ada juga pemuzik wayang kulit yang lengkap setnya. Kita ada kumpulan dikir barat yang diketuai oleh Abe Paq. Dan kita juga ada pertandingan wau pada setiap musim selepas musim menuai. Dan kita juga kadang-kadang secara curi-curi bermain laga ayam dan tujuannya bukanlah untuk berjudi, tetapi untuk berseronok. Dan ayam siapa yang kalah dalam pertandingan tersebut akan menerima dan menjamu kami di kampungnya, kawasannya ataupun juak-juaknya untuk kami datang pada hari tersebut dan kami akan makan bersama-sama. Ia tidak berjudi, tetapi mengikut undang-undang ianya salah kerana menyiksa binatang. Contohnya, kampung saya itu terdapat kampung melayu dibelakang yang ketuanya bernama [bunyi pintu ditutup] - Pak Sidik iaitu seseorang yang boleh dibawa kira [boleh dibawa bincang]. Ini kerana pak sidik ini jika diajak untuk menyertai hal-hal dari segi budaya dia akan ok. [tanda setuju] Jadi kita faham, begitu juga sekiranya kita hendak orang yang dikir barat, kita nak cari orang yang bermonoral yang berkait dengan monoral Siam cari ayah saya. Jadi dalam kehidupan harian saya memang terdedah dari awal tentang budaya tempatan. Dan kemudian dari segi sejarah, saya memang berminat. Atuk saya iaitu ayah kepada ayah saya mempunyai banyak

pengalaman khususnya pengalaman tentang sejarah. Contohnya dia pernah berjumpa dengan Tok Janggut, berjumpa dengan Mat Kilau, berjumpa dengan Datok Bahaman dan sebagainya secara berdepan. Ini kerana, beliau adalah kapitan siam di Besut, jadi apabila pahlawan-pahlawan ini datang, dia diminta mejadi penterjemah oleh Raja Besut. Jadi dia berkhidmat di bawah Raja Besut pada ketika itu jadi sememangnya atuk saya mempunyai keistimewaan tersendiri.

ISI : Boleh saya tahu berapa umur pak siri sekarang?

PS : Sekarang ini, jika diikuti daripada hari saya dilahirkan pada tahun satu Sembilan lima tiga [1953]. Jadi sekarang ini umur saya enam puluh dua [62] tahun lima [5] bulan. Jadi sekiranya tahun ini sampai pada Sembilan haribulan Disember [9.12.2016], umur saya akan genap enam puluh tiga [63] tahun. Saya belajar di Sekolah Kebangsaan Keluang Besut, yang sebelum ini dikenali sebagai sekolah umum Keluang kerana pada waktu itu belum ada sistem Kebangsaan. Sekolah Umum ini mengajar Alif, Ba, Ta, Sa, Jim, Ha, Sat, Jim, Sat, Ta, Wau, Lam, Qaf dan begitulah. Oleh sebab itu saya boleh membaca jawi. Jadi pada darjah tiga, sekolah itu bertukar menjadi sekolah kebangsaan penuh maka diajarkan bahasa rumi iaitu bahasa melayu. Barulah diajar ABCD dan sebagainya. Jadi orang tua saya iaitu atuk saya tidak mahu saya tidak faham bahasa siam disebabkan saya sebagai anak daripada keluarga pemimpin walaupun kami tidak mempunyai banyak beza daripada penduduk yang kami pimpin maksudnya kami juga perlu bersawah juga, tanam padi juga kena semua la seperti orang kampung juga tetapi bezanya kami diberi sedikit keistimewaan oleh Raja Besut dengan mengurniakan tanah seluas

sepuluh [10] hektar untuk tapak rumah atuk saya.

ISI : **Ohh!!! Mesti besar rumahnya?**

PS : Tidak, rumahnya tidak besar, tanah saja yang besar. Jadi atuk saya membina rumah di tengah-tengah kawasan tanah tersebut jadi laman saya amat luas kerana tidak ada rumah sesiapa yang masuk ke dalam pagar kami, jadi saya pun apa lagi berdengdang la berseronok-seronok. Jadi atuk saya tidak mahu saya tidak faham bahasa siam. Saya boleh bercakap tetapi cara orang kampung iaitu dialet kampung.
[bahasa kampung]

ISI : **Oh, dialek kampung?**

MR : Ya. Macam orang kedah kan? Hang nak pi mana, awat ang, (ketawa) ataupun lagu kedah ni dia ada tiga [3] lagu ja ha kan? Kedah ni dia ada tiga [3] lagu ja. Dia bukan ayam itik, pokok emas ka apa ka dia Nampak cepat sikit, *apa ka lagu budak tu* (ketawa), klau dia tnya kita apa khbar, *lagu mana hang sekarang* dan kalau kita duduk mcam biasa, *ha lagutu la* (ketawa) ha jadi tiga [3] lagu. Jadi orang tua saya mahu saya ni belajar bahasa Siam. Di tempat yang belajar bahasa siam ini hanya terdapat di temple-tempeI iaitu di *wat-wat* [tokong] biara-biara budha orang siam. Jadi saya dihantar ke Kampung Teqobok ni dekat *temple* [tokong] berhampiran *traffic light* [lampu isyarat] jalan anda nak masuk ke sini? Tadi kan ada wat Kakuntong Budis Temple. Jadi waktu itu bagunannya buruk-buruk. Ha, ala kadar

la. Jadi di sini dulu ada guru mengajar bahasa siam, tulisan siam, bahasa siam. Jadi saya seorang yang suka akan pelajaran, saya dengan cepat dapat menguasai dan belajar bahasa siam. Akhirnya saya mendapat kelulusan bahasa siam ini yang tertinggi yang ada di Kelantan. Iaitu *Takma Supsa Che Peng*. (bertutur Bahasa Siam) Di samping itu, saya juga telah mengikuti tatabahasa siam di Thailand di beberapa pusat pengajian tetapi bukan untuk buat ijazah tetapi khursus. Yang dipanggil khursus kemahiran bahasa. Dan hari ini saya salah seorang guru bahasa siam dan bahasa Thai di sekolah Rakyat Tekwang untuk mengajar pelajar-pelajar saya iaitu pelajar tahun akhir dan saya juga lulus Sarjana Muda sains Kemasyarakatan dari Universiti Sains Malaysia. Dan pengajian saya adalah dalam sudut Sains politik dan kesusasteraan.

ISI : Adakah ini pencapaian tertinggi Pak Siri dalam pendidikan?

PS : Ya

ISI : Adakah Pak Siri mempunyai nama gelaran yang tersendiri?

PS : Tiada gelaran. Nama saya yang diberi oleh ayah saya adalah Siri Neng Buah, jadi itulah gelaran bagi diri saya.

ISI : Gelaran oleh pak siri yang dipanggil orang kampung?

PS : Orang kampung akan memanggil saya *Long Reed* yang maksudnya adalah uncle siri. Kalau anak muda dia akan memanggil saya dengan nama long *belako* disebabkan dia ikut anak-anaknya yang memanggil saya Long Reed. Dan bagi orang melayu memanggil saya dengan Pak Siri. Sesuailah bagi orang pencen seperti saya dan saya pon berbahagialah dengan gelaran-gelaran. Saya adalah mendapat banyak tokoh saya ada Sembilan [9] tokoh. Iaitu pengiktirafan daripada peringkat nasional dan negeri. Dan pengiktirafan yang paling besar bagi saya adalah Tokoh Warisan Kebangsaan Orang Hidup Malaysia. Dan anda boleh lihat di internet Wakoh daripada jabatan warisan Negara, anda akan Nampak saya iaitu tokoh warisan Negara. Saya diiktiraf oleh kerajaan Malaysia sebagai tokoh warisan dalam bidang pengetahuan seni budaya dan sejarah tempatan.

ISI : **Kiranya itulah pengiktirafan tertinggi Pak Siri?**

PS : Ya, ekoran daripada tokoh itu ataupun anugerah itu, saya telah dinamakan sebagai pakar rujuk UNESCO untuk Malaysia dalam bidang seni budaya dan menjadikan saya terkenal di serata dunia. Disebabkan saya mewakili Malaysia ke persidangan UNESCO banyak kali dan UNESCO adalah peringkat dunia.

ISI : **Berapakah jumlah negara yang telah dijejak Pak Siri?**

PS : Sekitar melebihi tiga puluh [30] buah Negara dan ia boleh jadi tiga puluh empat [34] ataupun tiga puluh lima [35] buah Negara.

ISI : Negara manakah yang paling seronok pernah Pak Siri pergi?

PS : Saya. Aaa, saya perlu tegaskan dulu bahawa, kalau hujan emas di negeri orang, hujan batu di negeri sendiri, baik juga di negeri sendiri. Hujan emas di negeri orang, hujan intan berlian di negeri orang, hujan keris lembing di negeri kita, negeri kita juga. Jadi pada saya, tidak ada satu buah negeri lain di dunia ini yang saya nak bermastautin yang saya nak pergi nak duduk. Tapi kalau setakat nak melawatlah ataupun nak berjalan-jalan kalau saya diberi rezekilah saya nak pergi sekali lagi ke Jepun. Saya dah pergi dua kali ke Jepun tetapi saya nak pergi lagi, dan biarlah waktu itu kembangnya Sakura. Saya teringin nak pergi ke pulau-pulau yang indah di dunia seperti Wanraptu, seperti Gilberts Island, seperti Kalibarts, Gualau dan sebagainya yang berada di tengah-tengah lautan.

ISI : Bilakah kali terakhir Pak Siri pergi ke Jepun?

PS : Aaa, saya tak ingat. Tetapi waktu itu saya menjawat jawatan pengarah kebudayaan Pulau Pinang barangkali tahun dua ribu satu [2001] barangkali. Saya menjadi pengiring membawa duta kecil roti canai ke Jepun.

ISI : Jadi sekarang adakah Pak Siri sudah bersara?

PS : Ya, saya sudah bersara dan jawatan terakhir saya adalah pengarah bahagian

warisan tidak ketara jabatan warisan Negara Kementerian Kebudayaan. Warisan tidak ketara merujuk kepada seni dan budaya dan adat resam dan perkara-perkara kita yang kita tidak nampak. Contohnya kefahaman kita tentang ritual. Mana kita tahu sesorang itu faham atau tidak dan pak tidak tahu anda faham ke tidak tentang mak yong tentang mek mulong, tak tahu kecuali bila anda beritahu dan beritahu itu belum tentu betul. Tapi andai kata anda kata saya boleh berlakon menjadi orang muda dalam mek mulong sebab saya dah biasa. Ha cuba! -- -- -- -- (ketawa) ha misalnyakan. Ha jadi kita akan tengok. Jadi warisan tidak ketara menitik benda itulah. Dan saya memang mendapat banyak pegiktirafan dalam sudut budaya ini dan saya juga tokoh budaya Negeri Sembilan. Satu-satunya bukan orang Negeri Sembilan yang mendapat tokoh budaya Negeri Sembilan.

ISI : Bilakah Pak Siri mendapat gelaran itu?

PS : Hermm, pada tahun dua ribu empat belas [2014] iaitu pada dua puluh satu haribulan empat tahun dua ribu empat belas [21.4.2014]. Baru beberapa hari ja kan? Baru lagi kan?

ISI : Baru lagi. Baru dua [2] tahun.

PS : Ha- baru dua tiga tahun.

ISI : Bilakah Pak siri mula menceburui bidang kesenian dan warisan ini?

PS : Saya tidak ingin mendabik dada mengatakan saya pakar dalam bidang ini, sebaik saya faham dalam bidang seni. Ertinya sewaktu saya berusia enam tahun dan tujuh tahun, saya dah main wayang kulit. Saya pergi tengok wayang kulit pada waktu malam dan esok saya nak pergi sekolah, jadi saya esoknya saya tak jadi nak pergi sekolah (ketawa) sebab nak tengok wayang kulit. Dan bila balik susah nak bangun untuk ke sekolah, dan pasti saya pergi ke sekolah pada waktu tengahhari kalau saya nak pergi, kalau tidak saya tak pergi. Saya takut disorak oleh kawan-kawan (ketawa). Oleh itu saya tak pergi ke sekolah. Jadi, jika saya tak pergi ke sekolah, saya tidak boleh duduk di rumah sebab nenek saya akan berleter. Oleh itu saya akan pergi ke belakang rumah mengambil daun-daun mangga dan saya akan membuat wayang kulit dan saya akan main apa yang saya nampak pada malam tadi. Jadi sampai atuk saya kata aii budak nii besar-besar esok jadi *tok daley* [Tok dalang] *ni haa* [ini]. Jadi dia khabar begitu. Jadi begitu juga apabila menorol, pak akan ikut apa yang mereka tarikan, siang hari pak akan bergaya pak jadi hero lah dan macam-macam tetapi tidak kahyal tentang bercinta disebabkan masa itu masih belum ada naluri sebegitu kan?

ISI : Ya, betullah masih muda pada ketika itu.

PS : Ya, masa itu pak baru sahaja berumur sekitar tujuh tahun dan lapan tahun, tiada lagi naluri bercinta. Jadi begitulah juga dengan cerita-cerita rakyat, sangat seronok nenek akan bercerita sebelum tidur. Sebelum tidur kami akan dengar cerita nenek

sehingga setengah cerita tu sampai nenek naik bosan sebab pak suruh cerita tu ja. Tetapi saya memang begitu, suka, dan apabila mendapat buku cerita yang apabila pada darjah lima dan darjah enam saya sudah dapat membaca dengan lancarnya saya begitu suka sehingga kadang-kadang saya terlupa hendak pergi makan dan sebagainya. Seheinggakan atuk saya ajak pergi makan saya marah atuk saya sebab saya hendak selesaikan bacaan setiap satu-satu buku. Itu sikap saya. Dan sikap itu terbawa sehingga ke hari ini dan sampai hari ini juga rumah saya mengandungi banyak buku. Saya mempunyai beribu buku dan bila saya baca, saya tak mahu isteri saya panggil untuk nak makan ke, nak ajak pergi situ ke, sebab saya memang gusar.

ISI : Berapakah anggaran jumlah koleksi buku Pak Siri?

PS : Saya tak bilang tetapi tengok pada cara susun tu tidak kurang pada tiga ribu [3,000].

ISI : Pak Siri boleh membuat perpustakaan lah?

PS : Ada sebilik ruang.

MR : Perpustakaan bergerak? (ketawa)

PS : Tidak bergerak tetapi *static* [kekal](ketawa). Ha jadi ada sekitar gitulah.

ISI : **Siapakah yang banyak mempengaruhi Pak Siri untuk terus meminati bidang kesenian ini?**

PS : Rasanya tidak.

ISI : **Disebabkan sebentar tadi Pak Siri ada bercerita yang pada masa dahulu nenek pak siri banyak bercerita.**

PS : Ya.Ya. Tetapi rasanya tidak kalau kesenian ini. Rasanya kesenian ini tidak tetapi kita dibawa. Orang tua ini tak pernah galak. Galak ini maksud ha, mai, mai, ha main la, tepuk tangan gitu ha, tapi ini main wayang kulit. Atuk suruh pergi ambik lembu bawak mari kan, kita dok [sedang] main wayang kulit kot [sedang] kena curi, atuk bawak rotan, bergeliang rotan lari. Jadi galak apanya macamtu (ketawa). Jadi dia datang sendiri disebabkan minat dan saya didedah. Ha, pendedahan. Jadi sukacitanya didedahkan oleh nenek. Tetapi nenek tak cakap “Ha, esok-esok engkau jadi pencerita”. Ha, tidak ada. Dia dok cerita ha malam ni, nenek, nenek, cerita la nek, cerita la nek yang beruk tua tu. Malam tadi kan dah cerita beruk tua tu? Alah tak apalah nek. Macam mana nenek kalau dia nak bagi pokok tu jatuh? Ha jadi saya pancing la. Jadi nenek kata tup.tup.tup, kikiki (ketawa) suka jadi beruk tu sebut supaya pokok tu tumbang. Saya suka mendengar perkataan tup.tup.tup itu, padahal tiada kaitan apa makna pon cuma nak suka ja. Jadi anda

tahulah tidak ada television pada waktu itu kan, ada radio pon bukannya ada cerita rakyat pon. Alahh formalnya. Waktu itu radio ni kan benda formal kita perlu dengar satu-satu acara dia padahal kita dengar benda tu ja dan saya dengar dikir barat haritu ja. Ha, haritu ja saya dengar dikir barat. Kiranya betul formal la. Apatah lagi kalau nak bagi kita telepon ka -- -- DJ ka, ooo..jangan la tak ada la ceritanya. Jadi saya *boring* [bosan]. Tapi bila datang lagu asli saya akan dengar sungguh dan dia keluar pulak hari jumaat, ha dia panggil dendang Kamariah Noor. Ha saya akan dengar begini ha, sampai meleleh air liur tak tahu. Ha sebab dia lagu asli. Tapi bila datang *gedengang gedegup* [merujuk pada bunyi muzik yang kuat] tak tentu pasal, saya tutup.

ISI : Adakah Pak Siri ada meminati mana-mana lagu?

PS : Sudah tentu sekali.

ISI : Lagu apakah itu?

PS : Saya meminati lagu-lagu Kamariah Noor. Semua lagu Kamariah Noor saya suka dan Kemboja layu saya suka sekali. Seinai Mayang, Taman gemala sari, Damak, damak iur daging puncak mahligai, masak kelupat bersirih itik, hancur daging tulang berkecai, belum dapat belum ku berhenti.

ISI : **Boleh Pak Siri nyanyi sedikit tak? (ketawa)**

PS : Hermm, nyanyi tu nampaknya Tuhan tidak berikan pon sedikit bakat (ketawa). Ya tidak ada bakat. Tapi orang nyanyi salah tu saya tahu, ha salah lirik tu saya tahu elehh ni bukan asli ni ni serongsa ni, [contoh lirik lagu] ha saya tahu sebab saya pernah menjadi pengadil-pengadil untuk lagu-lagu ini. Dan saya juga suka pada pantun. Banyak university terutama Universiti Malaya tu panggil pak ni sebagai pengadil peringkat akhir dua belas [12] tahun berturut-turut dan tahun lepas saja pak terpaksa tolak. Tahun ni belum mereka hubungi mungkin merajuk ke tak tahu lah (ketawa). Tahun lepas *last minit* [minit akhir]. Mula-mulanya ok, tapi *last minit* pak tolak kerana pak diminta oleh Majlis Atarabangsa Festival dan Kesenian Rakyat Malaysia membawa rombongan ketua dedikasi ke Emirates Arab Bersatu. Tentang apa? Bawak apa? *Gasing ori* [gasing asli].

MR : **Gasing?**

PS : Yes [Ya]. Gasing.

ISI : **Gasing?**

PS : Ya, *gasing ori* [gasing asli].

ISI : Main dekat sana?

PS : Ya. Bawak pergi sana bawak ke Scotland

MR : *Fuyoo!* (tanda kagum)

PS : Di Scotland, kita *zoom* pusing gasing tu *zoom zoom* (pak siri meniru bunyi gasing berpusing). Dia nak tengok, dia kata did it have a machine inside? *“No, this no machine, this our skills. Our techno program skill. No I don’t believe it. Why you don’t believe it? No I think must have a engine inside. Ok did u want to see?”*. Ok kita berhentikan gasing itu. *“But first, you need to pay me first hundred pound. Because it is the cost. If there are machine inside, we will return your money”*. Dia pun kata ok. Seratus [100] pound tak lah susah sangat bagi dia, bagi kita yang susahnyanya. Saya pon bagi Cik Pak Syed pecahkan, kita ada bahan yang kita ketuk kan kapak yang kita bawak tu. *Thomm, thomm* (bunyi gasing pecah), *“Did you see? Oh my God”*, ha duit masuk la dan harga gasing tu lima belas [15] pound saja. Jadi kita boleh la sikit (ketawa).

ISI : Bijak-bijak. (ketawa)

PS : Jadi banyaklah yang kata jangan fikirlah yang seni budaya ni tak boleh cari makan. Kalau kita bersungguh, kita boleh hidup dan kita boleh cari makan. Yang masalahnya kita hidup tak hidup itu yang masaalah.

ISI : Nak tak nak.

PS : Ha nak tak nak. Ha boleh wat bubu? Ha boleh. Buat macam mana? Sikit-sikit. Ha boleh buat apani ha serkap burung ha *jebok burung* [sangkar burung]? Boleh, ha bila boleh buat? Hermm, lama-lama sikit. Tapi cuba anda tengok dekat jalan Pangkalan Kubur, *jebok burung* [sangkar burung] yang tercatat hasilnya seribu lima ratus [1,500] ringgit.

ISI : Oh! Mahal jugak.

PS : *Yes*, [Ya] kata orang *tak dey tange* [Tak cukup tangan nak buat kerja]. Kalian faham maksud *tak dey tange*?

ISI & : Faham.

MR

PS : Ha, saya nak pergi beli untuk pembesar di Kedah tu, pensyarah daripada Sungai Petani tu, di Institut perguruan Sultan Abdul Halim tu, mintak tolong la nak bawak pergi, boleh tapi tiga bulan lagi la. Alamak!! Tiga [3] bulan lagi? Ha lepastu ha letak la cekereng, duit cekereng. Ha cekereng ka cekerang ka kita tak peduli la ha ambik. Ha untung betul2. Ha sekarang ni buat serunai kan. *Teyyy, teyyy, teyyy* (mainkan bunyi serunai). Ha sekarang sebatang boleh dijual haraga seribu dua ratus [1,200] ringgit sekarang! Dulu seratus [100] ringgit pon tak laku. Serunai tu,

ha tu budak cina ada budak nama dia Aran, budak di Kok Lanas.

ISI : Pandai buat?

PS : Pandai buat, pandai berlagu. Umur baru masuk asrama tahun pertama.

ISI : Asrama tahun pertama?

PS : Yes [Ya], baru ni dia ambik SPM.

ISI : Muda lagi.

PS : Dan sekarang ni dia kata, tak apa lah pak, uncle apa *tokchai*. *Tokchai* ni maksudnya adik pada atuk, *tokchai*. Ha dia kata, tak apa lah *tokchai*, saya jual lapan ratus [800] *yaa* [ringgit], tujuh ratus [700] *yaa*. Ha Nampak promosi dia kata. Berapa *yaa*? Tujuh ratus [700] *yaa*, lapan [800] *yaa*. Sebab apa? Orang lain jual sampai seribu [1,000] *yaa*? Untung.

ISI : Ok, berbalik kepada soalan tadi, Pak Siri tinggal di Kok seraya kan?

PS : Saya tinggal di Kampung Kok Seraya, di lot 352 kampung Kok Seraya, cabang empat, Tumpat, Kelantan. Atas tapak tanah isteri saya. Menjelang saya bersara. Saya gunakan wangnya, wang simpanan yang tidak banyak mana, bercampur dengan pampasan dapatlah boleh buat rumah

ISI : **Berapa lamakah Pak Siri tinggal di situ?**

PS : Menjelang pencen masuk tahun ke empat [4] lah.

ISI : **Bilakah tarikh Pak siri berkahwin?**

PS : Hermm, saya ingat saya berkahwin tujuh belas [17] haribulan Mei [5] tahun satu satu lapan enam [1186].

ISI : **Boleh tahu nama isteri Pak Siri tak?**

PS : Mek Ciang. Orang Kelantan bila tahu ada orang beranak di bagis waktu itu, sebut sahaja budak siam. Budak siam laki ke perempuan, mek *gapo* [apa] nama? Terus mek tu permulaan. Mek *gapo*? Mek nu mek ni kan jadi Mek Ciang

ISI : Isteri Pak Siri berasal dari mana?

PS : Isteri saya berasal dari Kampung Kok Seraya.

ISI : Agak-agak Pak siri, masih ingatkah bagaimana pengenalan Pak Siri dengan isteri Pak Siri?

PS : Saya seorang yang tidak berbakat dari segi bercinta. Tidak berbakat dan seringkali malu. Tapi mahu (ketawa). Saya malu dan mahu. Saya waktu remaja waktu umur saya meningkat pada umur dua puluh dua [22] sampailah dua puluh empat [24] dan dua puluh lima [25] saya banyak bergiat dalam bidang seni penulisan kepusian. Dan sering juga mendlakimasikan puisi di merata-rata dan sering juga waktu itu saya bertugas sebagai guru swasta, sering pulak saya hadir dalam perjumpaan-perjumpaan budaya. Dan sering pulak dalam bicara budaya, saya memberikan pandangan-pandangan yang dianggap cepumas. Jadi saya akan bercerita dengan begitu -- jadi penceramah ini, bila saya ni kan, mereka berhati-hati. Begitu juga dengan pensyarah saya di Universiti Sains, bila saya bercakap tentang kesusteraan di hadapan dia, mereka berhati-hati.

ISI : Sebabnya?

PS : Sebabnya, saya akan bantah apabila mereka cakap tak betul. Dan bantahan saya tu berdasarkan kepada hujah yang betul. Dan saya tidak suka menengkin guru. Tapi kalau dia tak betul saya beritahu. Ha saya menegurnya bukan begitu Prof [professor] ha kan. Jadi. Oleh itu saya mempunyai peminat yang agak ramai (ketawa).

ISI : Popular? (ketawa)

PS : Ha popular, bersajak. Sajak saya gunakan ialah Sungai Mekong, Latif Muhiyidin. Dan dengan satu sajak lagi yang saya suka Gadis di Kuburan.

ISI : Macam mana bunyi sajak itu?

PS : “Nisan condong tegak baertaburan, berlari gadis ke sawah, sekecil-kecil doa dipanjatkan, kenangan zaman lampau bermain kembali. Itukah abang ya adikku, betulkah abang bersumpah bahawa abang tidak akan cari yang lain, sumpah tidak boleh diulangkali adikku”. Ha. Tengok pasai tu tidak romantik? Hee, ni tua sangat dah ni, kalau muda dulu mengancam tak tentu pasal.(Ketawa)

MR : Cair habis (ketawa).

PS : Ha, jadi saya juga mencipta selasihku sayang, dalam cerita rakyat Terengganu. Ha contohnya pantun, “Tanam selasih dipagar cempedak, kalau berbunga apa warnanya, berderai kasih bertalak tidak, kalau bercerai apa tak jadi”. Ha apa jawab dewi?

ISI : Tak tahu.

PS : “Tanam selasih dipagar cempedak, kalau berbunga merah tandanya, bercerai kasih bertalak tidak, batu nisan itulah sebagai tanda”.

ISI : Oh, dia seperti melawan pantun?

PS : Ya, “Hidup ku tua biar berjungjung uban, biar mati terkawang di hujung pusara, biar berteman layu-layunya kemboja, namun hidupku hanya untukmu”.

MR : Ayat berpunjanga

PS : Ha, Jadi cair kalau hati batu pon (ketawa). Ha. Jadi ramailah peminat. Tapi pak

layan jugaklah setengah-setengah tu (ketawa) yang pak rasa patut dilayan. Tapi waktu itu kami tidak pandai berpeluk-peluk. Nak pegang tangan pon tidak. Takut macam anak ayam kesejukan. Tapi sekali-sekala ada juga masalah. Apabila ia sampai ke peringkat intimnya menjadi masaalah yang masalahnya ialah masalah agama, sebab budak-budak yang syoq (menunjukkan suka) dekat pak ini budak melayu. Budak siam ni tak pedulinya (ketawa). Budak melayu ni suka *sweet-sweet* [romantis].

MR : Yela suka ayat-ayat.

PS : Ha- Ya, budak melayu. Sebab kita pon bebahasa melayu. Jadi takkan budak siam yang hari-hari dok tanam kangkung nak pergi puisi dengan dia? Puisi apa. Dia pun malas belajar budak-budak tu, dululah jangan sekarang. Jadi ada masalah begitu dan mak tidak bersetuju. Ada yang ikut sampai ke rumah pun ada.

ISI : Ikut sampai rumah?

PS : Ya ada, rumah mak. Jadi mak sampai *tak mau la* [tidak mahu] waktu tu sebab payah. Kerana masalahnya kerana apabila seseorang anak ini memeluk islam. Masuk islam, mereka ada macam-macam batas terhadap ibu bapa. Datang ke

rumah bapak taknak makan apa-apa takut kena babi. Jadi adakah mak bapak akan setuju. Kan?

ISI : Jadi susah sedikit la.

PS : Ha, kalau kita tengok, dalam islam dia tak kata jangan makan kat rumah mak bapak engkau, tapi kita yang buat keja gitu, Jadi lepastu kita tak ziarah mak kita yang sakit dekat hospital ni sebab mak kita dengan kita tidak seugama. Jadi itukah yang dimintak? Jadi inilah masalahnya yang melanda. Jadi persepsi ibu bapa ini hari-hari nampak banyak berubah. Bila dalam pergaulan akan banyak berubah. Bila cakap ni--. Tapi dengan si budak ini yang menjadi isteri pak sekarang, pak tak pernah bercinta. Tapi pak tengok dia ni salah seorang yang cantik waktu itu. Kan dulu selalu pergi temple kan. Pak duduk di *temple* [tokong] belajar kan jadi selalunya pak akan mengintai dia. Budak ni comel la (ketawa). Jadi tak la kata dialah nanti akan menjadi jodohku, tak ada. Nampak comel je.

ISI : Minat?

PS : Ha. Minat. Kita pon terbayang dia kan, jadi lama-lama kita berkawan, bercakap tapi tak pernah pulak saya pergi dengan dia berdua-dua, tak ada. Lepas itu dah lama-lama bila saya dah bekerja dia pun dok-- dan sebagainya sekali sekala jumpa dia di wat, di *temple* [tokong] lah. Kadang-kadang tanya khabar makin lama,

“Aishh, (perasaan ragu-ragu) rasa budak ni *syog* [suka] kat aku tak tentu pasal ni, aku pon dah tua ni”. Satu hari kawan tanya kan, eh nampak mu *syog* (suka) ke Chiang tu. Kita *syog* ar tapi dia *syog* ka tak kat aku. (Ketawa.) Ha kan. Pendekkan cerita, pak bertanya pada dia. Jadi dia kata dia ada mak dan abah. Ha sebab pak tahu dia ramai peminat. Tapi dia kata dia ada abah dan mak jadi ertinya dia sudi. Kalau tak sudi dia akan kata kenapa Tanya? Ikut orang la nak ada kekasih ka nak ada tunang ka tak tunang ka awak apa peduli. Kan? Jadi kalau dia cakap camtu dia tolak latu ha ok?

ISI : Jadi Pak siri ada berapa orang anak?

PS : Tiga orang. Dua [2] lelaki dan yang bongsu anak perempuan.

ISI : Anak-anak Pak siri semua dah besar? Bekerja?

PS : Kalau ikutkan yang bongsunya masih belajar di Universiti P. Ramlee. (Bunyi fon berdering)

TAMAT BAHAGIAN 1

**BAHAGIAN 2: PERJANJIAN RASMI YANG TERLIBAT DI SEBALIK PEMISAH
THAILAND DAN MALAYSIA.**

ISI : Saya nak tanya tentang latar belakang Sungai Golok?

PS : (berdehem) Kepada cerita laa kan- Jadi *gini*, [begini] Sungai Golok- nama Sungai Golok *ni* [ini] kita tidak tahu dari mana- dinamakan sungai *dolok* [Golok]. Sungai Golok. Kenapa nama Golok? Kenapa tak nama “Klewang” ke? “Keris” ke? “Badik” ke? Jadi tak tahu. Jadi- Cuma- kita tahu dia mempunyai *significance* [kepentingan] tersendiri dari segi persempadanan- geo politik Malaysia dengan Thailand dahulunya antara negeri naungan British dengan *The Kingdom of Siam*. Ya.

ISI : Jadi asal nama usul Sungai Golok *ni* [ini] tak dapat di-?

PS : Kita tidak- apa- kita tidak tahu bagaimana dinamakan Sungai Golok. Adakah di situ terjumpanya aaa, kuala? Sejenis senjata? Ataupun adakah sungai *tu* [itu] aaa, tempat orang aaa, terjatuh goloknya? Kita tidak tahu- dan aaa, atau pun bentuk sungai *tu* [itu] terpecah dan membentuk seperti golok? *pun* [malah] kita tidak tahu. Sampai sekarang saya tidak tahu, tidak ada sumber.

ISI : Jadi Sungai Golok *ni* [ini] aaa, dia punya lokasi dekat-?

PS : Tapi aaa, di pengkalan kubur, *dia* [ia] tak dikenali sebagai Sungai Golok. Tidak.. Sungai kolok *tu* [itu] bahasa Siam- untuk nak sebut golok. Siam pulak [pula] *dia* [ia] tidak ada huruf G, *tu* [itu] kelemahan Siam- *dia* [ia] tidak ada huruf G. *Dia*

[ia] tidak ada “Lady Gaga”, dia tidak ada. *Dia* [ia] ada “Lady Kaka” (menyebut “Kaka” aaa, “Sungai Golok, Sungai Kolok” aaa, itu masalahnya. Di- aaa, di pengkalan kubur kita namakan Sungai Taba. Sungai Taba- orang kenal *gitu-* [begitu] ‘*maenang taba*’ [Sungai Taba] aaa, jadi tidak ada Sungai Golok disitu, aaa, *tapi* [tetapi] bahasa suratan kekal sebagai Sungai Golok. Kita ‘*maenang taba*’, jadi dimana mula-mulanya golok *tu* [itu] tak tahu, tak tahu...

ISI : Sejarah disebalik Sungai Golok?

PS : Cumanya, ya- ini nya yg mnjadi [tersasul] masalah [tersasul] di sebalik *tu* [itu] sungai *tu* [itu] adalah satu [1] sungai sejarah. Sejarahnya, mula-mula pak nak bagitahu. Mana negeri Kelantan? Aaa-- Ini penting. Mana negeri Kelantan *ni* [ini]? Negeri Kelantan ini, bahagian laut dgn pantai ialah mulai daripada kita pandang ke- laut. Kita tengok betul-betul Pulau Susu Dara. *Yes* [ya]. Dulu Pulau Susu Dara *ni* [ini] nama *gitu laa*. [begitulah] Tapi apabila kerajaan PAS [Parti Islam Semalaysia] memerintah Terengganu, *dia* [mereka] kata “*lucah laa* [lucahlah] sebut susu dara” aaa-- jadi *dia* [mereka] pun buat Pulau Tudung Saji. Ya. Itu dalam bahasa persuratan. tidak ada sorg pun sebut dia Pulau Tudung Saji- susu dara. Begitu *jugak-* [juga] orang tak kenal Pulau Cahaya Bulan, PCB. [Pulau Cahaya Bulan] Nama asalnya ialah Pantai Cinta Berahi. *Yes* [Ya]. (ketawa) Jadi aaa, Tuan Guru, (tersasul) Allahyarham Tuan Guru Nik Aziz tukar kepada Pantai Cahaya Bulan. PCB [Pantai Cahaya Bulan] *jugak* [juga] Mentang-mentang PAS [Parti Islam Semalaysia] *tu* [itu] *pakai bulan* sebagai

lambang kot noh [guna bulan sebagai lambing]. (ketawa) Jadi Pantai Cahaya Bulan- aaa, Jadi orang susah nak sebut Pantai Cahaya Bulan, “ahh, PCB [Pantai Chaya Bulan] *jela* [sahajalah] senang. Aaa, jadi kekal dengan perkataan PCB. [Pantai Cahaya Bulan] Cuma *tune nya* [bunyinya] lain iaitu, maknanya Pantai Cahaya Bulan. Jadi Tudung Saji [Pantai Tudung Saji] dengan Susu Dara, [Pantai Susu Dara] ejaan tak sama, aaa, jadi apabila aaa, PAS [Parti Islam Semalaysia] aaa, diganti dengan barisan, [Barisan Nasional] nampaknya nama *tu* [itu] dikekalkan *pulak* [pula]. Pulau Susu Dara. Ya. Apa salahnya, (kecewa) sebab-orang melihat aaa, dara ni cantik, ayu, anak dara- tapi itu tidak melambangkan seks. Kita melihat kecantikan wanita, dikurnia oleh tuhan dalam (tersasul) bukan dalam objek seks. Kalau kita melihat semua dalam objek seks, kita tak boleh hidup. Betul- (tersasul) betulkah? Aaa, jadi kita tak boleh hidup begitu. Jadi kalau kita pandang daripada pu- (tersasul) pantai *tu* [itu] betul-betul Pulau Susu Dara, sebelah kanan kita ialah negeri Terengganu. *Yes*, [Ya] dan sebelah kiri kita ialah negeri *kelate* [Kelantan] Oleh itu, dipacaknya satu *tanda* [penanda] dipanggilnya Kampung Pacakan hari ini. Kampung Pacakan- dipacak- tanda untuk me- (tersasul) aaa, sempadan Terengganu Kelantan. Itu sebabnya anda tengok sempadan itu *garis terus*. [lurus] Mana ada sempadan negeri melayu garis lurus- aaa, garis lurus *ja*. [sahaja] Itulah satu-satu sempadan *straight*. [lurus] Cuba tengok- Ya, mana ada negeri melayu sempadannya garis lurus, aaa, *dia* [ia] tak ada. Adanya begitu- dan kata lagi mana yang ada garis lurus- Pulau Pinang- Pulau Pinang bahagian Butterworth, *dia* [mereka] ambil kerajaan Kedah punya, “aaa, kau *gini* [begini]” mana ada guna. (menyindir) Inikan diambil, aaa,

mula-mulanya, *dia* [mereka] kata “Belanda guna tanah *ni* [ini] semakin banyak kan, orang putih *mintak* [minta] tanah lagi banyak. Aaa, jadi dia mulanya ---- kawan tepi saja, tapi kemudiannya melebar-melebar sampai begini kan. Aaa, itu bukan sempadan yang dibuat oleh orang Melayu. Orang Melayu *dia* [mereka] ikut sungai, *dia* [mereka] ikut pokok, *dia* [mereka] ikut aliran, *dia* [mereka] ikut bukit, *dia* [mereka] ikut pokok kayu, aaa, tapi oleh kerana orang putih *ni* [ini] ikut garis- aaa, jadi orang putih *jugak laa* [jugaklah] yang ikut garis. Walaupun garis pada mulanya dibuat oleh Long Yunus. Ya, jadi begitu *jugak* [juga] sempadan sampai ke negeri Terengganu, Kelantan- sampai ke- sampai ke- aaa, sempadan negeri kelantan *ni* [ini] sampai ke Bukit Tanjung. Aaa, dalam wilayah Narathiwat hri ini, aaa, Bukit Tanjung. Bukit Tanjung *tu*[itu] dipanggil Teluk Rimau. Disitu wilayah Narathiwat. Aaa, --- lepas *tu* [itu] aaa, apa ni- aaa, ikut kepada bukit dari sungai *nara*, [Narathiwat] aaa, sungai *tu* [itu] dan *bawak* [bawa] sampai ke Kota Bharu lah. Itu negeri Kelantan. Ok. Aaa, Jeli- itu negeri Siam. Batu Melintang itu negeri Siam- aaa,

ISI : Dekat situ ada Batu Gajah-?

PS : Batu gajah *tu* [itu] lain, Batu Gajah *tu* [itu] nama tempat untuk tengok batu *tu* [itu] tidur macam gajah *tu*. [itu] Itu- itu aaa, itu tak ada hal. Jadi, ini aaa, Jeli, Batu Melintang *tu* [itu] daerah. Dulu – besar dan terletak dalam negeri Thailand, *Kingdom of Siam*. Jadi, apabila berlakunya aaa, apabila berlakunya aaa, dekat --- hnya --- Ya, aaa, ada nak pergi mana, tutup dulu (dialog dengan penyelidik) jadi

apabila- (berdehem) sempadan begitu- dan apabila berlakunya aaa, tekanan- tekanan- diantara Siam dengan British aaa, mengenai masalah negeri-negeri Melayu- Siam mempunyai masalah dengan negeri Melayu yang dia naung- selama ini. Negeri-negeri Melayu ini terpaksa menghantar ufti- ke Siam. Setiap dua [2] tahun sekali dan negeri *kecik-kecik* [kecil-kecil] 3 tahun sekali. Bunga emas. Ufti bunga emas. Tetapi Siam *jugak* [juga] membalas bunga emas *tu*, [itu] aaa, kepada negeri-negeri *ni*. [ini] Bahkan mengikut aaa, dok- (tersasul) Dato' Doktor Haji Tahar, kadang-kadang lebih mahal lagi balasan daripada Siam pada negeri-negeri mlyu. Ya, sebagai hadiah- dengan aaa, pedang, berlian dengan itu, dengan copnya- macam-macam. Yang lebih -- dan "kalau dikira harganya lebih mahal lagi" kata Doktor Hadi lah, sebagai tanda persahabatan. Tapi bagi Siam, itu tanda- tunduk kepada Siam- dan Siam benarkan negeri-negeri *tu*- [itu] bebas untuk dalam negeri. Bebas- maknanya bebas. "You [awak] nak lantik siapa, you [awak] nak pegawai mana nak apa- itu you [awak] bebas. Raja-raja *ni* [ini] dia tak kira siapa yang di - rakyat ambik- orang *tula* [itulah] raja. Aaa, siapa yang disokong mungkin jadi raja. Contohnya Sultan Muhammad Tun – Perak, dia disokong dia dapat jadi raja. Ok, *dia* [baginda] *ni*- [ini] tapi raja-raja *jugak* [juga] tidak mahu bernaung dibawah Siam. Aaa, mungkin disebabkan oleh aaa, *dia* [baginda] lihat negeri-negeri yang dinaung oleh Inggeris- maju- lebih maju, lebih kaya- *hok* [dimana] raja daripada istana kayu jadi batu- bukan (tersasul) bukan istana jadi batu- berganti dengan istana batu dan sebagai-sebagai. Jadi *duk naung* [dari bernaung] dengan sebuah negara besar yang miskin buat apa? Kan- jadi datang *pulak* [pula] orang Inggeris nak berniaga begitu begini- dan

orang nak berniga begitu begini dibaginya kepada mereka- aaa, jadi ini menyebabkan British yang *duduk* [ada] depan mata *dia* [baginda] *ni* [ini] dia kata “Kenapa macam *ni* [ini] kan- dan Siam *jugak* [juga] ditekan melalui aaa, apa *ni* [ini] dengan perjanjian Bowring, Bowring dan Burney- yang yang mengakui kedaulatan Siam keatas negeri-negeri melayu itu termasuk Kelantan- tetapi- aaa, dia hilang kedaulatan- dengan itu menyebabkan Siam hilang kedaulatan-0 pertama sekali dia tidak -- orang Inggeris subjad atau pun British subjad walaupun dia orang cina *ke* [kah] melayu *ke* [kah] tapi dia orang singapura- misalnya orang negeri Siam buat salah di Thailand- dia kena dihukum melalui mahkamah Inggeris, bukan mahkamah Thailand. Aaa, (tersasul) jadi Thailand hilang kebebasan kedaulatan *tak dak* [tidak ada] kuasa ke atas rakyat- orang tapi kalau masuk ke hari *ni*, [ini] kalau masuk negara kita, awak rakyat siapa pun- kalau awak bukan di turunkan dari langit, (menyindir) *sama* [tetap sama] kan. Kalau rakyat Australia- apa pun kalau dia *bawak* [bawa] dadah lebih daripada minimum 15 gram di negara Malaysia *ni*- [ini] terkena tangkap, cari- (tersasul) cari tali lah. Aaa, kan- jadi *gitu*. [begitu] Tapi bagaimana (tersasul) kalau bila rakyat Amerika kita kena lepas *camtu* [macam itu]. Aaa, itu maksudnya kan- jadi dah dinyatakan lepas *tu* [itu] dia bagi duit kepada kerajaan Kedah sebab Kedah buat kenduri kahwin empat [4] putera Kedah sampai negeri Kedah bankrup, tahun seri- (tersasul) satu sembilan kosong empat. [1904] Betul- aaa, dan Siam bagi duit tapi duit *tu mai mna?* [itu dari mana] Pinjam daripada negeri selat- negeri selat. Orang putih *jugak* [juga] dia pinjam. *Lepas tu* [lepas itu] dia nak majukan jalan *ketapi*, [keretapi] dia

pinjam empat [4] juta dari negeri selat yang kaya ini untuk buat jalan ketapi {keretapi}. Jadi semakin lama semakin ditekan- dan dia *pulak* [pulla] bermasalah dengan raja-raja Patani- yang tidak *sign* [tandatangan] cara-cara pentadbiran baru yang diperkenalkan- tidak mahu, nak kekalkan dengan Statis Chulam, carta baru yang ada gabenor yang tak semestinya raja. – di Malaysia kita ini, --- siapa ketua pentadbiran- menteri besar. Hari ini menteri besar bukan sultan, sultan *sign* [tandatangan] *saja* [sahaja] dan satu [1] lagi kuasa mutlak sultan ialah bagi pingat, bagi bintang, bagi dato, dato sri, tansri *viri* (menyindir) semua. *Tu* [itu] hal dia, hal baginda *laa* [lah] *tu* [itu] hak- *tu* [itu] hak baginda kita jangan – sentuh. Jadi hal ini (tersasul) telah menyebabkan Siam *terpaksa banyak* [terpaksa menghadapi banyak] masalah dalam Patani. Di buangnya sultan Patani, Sultan Kadir Kamarudin dan *kawan* [baginda] *tu* [itu] datang ke Kelantan. Kelantan benci kepada Siam sebab dia adik beradik *ni* [ini] puak-puak *ni* [ini] aaa, adik beradik. Jadi bila benci, dia pun- ini cerita rakyat (membetulkan pandangan) bila benci *tu*, [itu] dia pun *pakat* [bersepakat] *laa* [lah] *dekat* [dengan] saudara mara dia ni [ini] Sultan Muhammad ke empat [4] satu kosong (tersasul) [10] satu sembilan dua kosong [1920] Sultan Muhammad ke empat [4]. Jadi Sultan Muhammad *ni* [ini] pula kata “ish jahat siam ni kan”. *Baloh* [bergaduh] jadi, untuk tunjuk yang dia *tu* [itu] berdaulat, Kelantan- dia serah tanah daripada kawasan Golok dengan- *bawak turun* [menurun] ke bawah *nu* [itu] sampai lebih kepada sebuah syarikat dia pajakkan. Aaa, dia pajakkan kepada sebuah syarikat British, Boustate. Ada kian melampau -- jadi syarikat British jadi susah hati *laa* [lah] “siam *ni* [ini] tengok tunduk sangat -- sebab

sultan *ni* [ini] pulak *pi* [pergi] *Singapore*, [Singapura] dia *bagitau* [bertahu] kepada gabenor negeri Siam, “Saya bagi pada orang putih tapi tolong saya *laa* [lah] kalau Siam serang, kalau Siam marah” kata gabenor-gabenor negeri selat. Aaa, “Lock Komanash, “Don’t worry, jangan susah *laa* [lah] kami- susah- aaa, aaa, jangan takut. Tuan sultan jangan bikin susah-susah (ketawa) duduk. Balik tidur lena-lena”. (ketawa) Aaa, Sultan Muhammad pergi ke -- *pastu* [lepas itu] setiap kali *dia* [baginda] pergi, *dia* [baginda] akan dibunyikan meriam lima belas [15] das. Untuk sambut *dia*- [baginda] tanda ketibaan *dia* [baginda] Sebab apa lima belas [15] das? *Dia* [baginda] dianggap raja yang tidak berada dibawah naungan dan raja bertaraf *kecik*. [kecil] Tak --- jadi, Kedah *macam tu jugak*. [begitu juga] Raja Perlis pernah pergi Singapore, [Singapura] lima [5] das *saja*- [sahaja] sebab dia bukan sultan- dan sampai *hari* [hari ini] pun dia bukan sultan. Aaa, cuma dia mengambil taraf seperti mana sultan. *Tu* [itu] *dia*- *dia* [baginda] bukan melayu pun- tapi orang melayu kata Islam *tu* [itu] mulia- sebab orang melayu anggap dia *sama* [sesama] islam. Aaa, ok. Jadi cerita-cerita *ni* [ini] dia balik, dia *bawak* [bawa] tekanan. Tekanan --- macam mana nak keluarkan daripada- *apa ni* [bagaimana] kongkongan Siam dan *pulak* [pula] sultan- bekas sultan Patani pun “Haih, *kalu* [kalau] silap-silap hari bulan *demo* [awak] pun kena *tu*. [itu] Aaa, faham tak? (menyoal penyelidik) “Aaa..*demo* [awak] *duk* [sering] tolong *kawe* [saya], *demo* [awak] pun lepas *ni* [ini] -- *pulak* [pula] (ragu-ragu) Aaa, kan- jadi (tersasul) jadi *gitu laa* [begitulah] jadi begitu begini, --- aaa, dan akhirnya sultan Patani *ni* [ini] digandingkan -- ditangkap dan dibawa ke Nongkornsawan dan di bebaskan tujuh belas [17] tahun kemudian dan mati di

Kota Bharu di istana raja Patani- dan saya dah pergi ceramah di istana baru *ni* [ini] (menyatakan pengalaman) kerabat-kerabat raja Patani aaa, dia jemput. Jadi begitu begni tekanan lagi tekanan lagi dan aaa, British *pulak* [pula] menekankan tentang perlunya – apa- tentang aaa, penyeludupan dan perlu buat sekatan kepada --- seludup minyak ke, *dok*- [tidak] lembu korban- kerana mereka curi daripada Kelantan *bawak* [bawa] ke Siam- pencuri handal dari Siam. Pencuri handal di Kedah ialah orang Kedah. Aaa, -- kisah Panglima Mayan. --- Orang ilmu hitam- *malaun* [tak guna] betul. Aaa, *tu* [itu] Haa curi, jadi Siam tak boleh nak sekat pencurian *ni* [ini] Aaa, jadi hal macam- (tersasul) *hal ni laa* [hal inilah] hal *ni* [ini] yang kita *dok* [sering] bising nak buat sempadan, nak buat pagar, --- siapa yang sekat kita *ni*? [ini] Siam sekat ke kita nak sekat? Kita yang nak sekat. Siam tak kisah. Aaa, dia *ni*- [ini] pegawai *dia* [mereka] pun dapat minyak murah- pada hari kena tangkap dia *pi laa* [pergilah] tangkap *kejap* [sekejap] *ambik* [ambil] balik. Misalnya kan, aaa, jadi inikan – jadi, dah *laa* [lah] masalah disempadan lagi, penebangan kayu kayan, seludup lembu kerbau, penyakit banyak, curi kan- jadi masalah dengan raja Patani, masalah dengan raja Yala, apa *ni*, [ini] masalah dengan Kedah. Kedah memang *takdak*. [tidak ada] Kedah memang akur dengan Siam walaupun dia pernah berperang dan Kota Kuala Kedah *tu* [itu] telah dirampas- Kota Kuala Muda *laa* [lah] telah dirampas oleh Siam tahun satu lapan dua satu. [1821] Aaa, ya. Cerita lama- lepas *tu* [itu] dia me- --- dengan Siam -- sampai Siam bagi gelaran pada dia --- (bertutur Bahasa Siam) ----- negeri Kedah sampai hari *ni* [ini] dipanggil ----- Ok. Negeri Kelantan di bagi *pulak* [pula] (bertutur Bahasa Siam) Ok. Jadi aaa,

tekanan-tekanan ini menyebabkan British ajak – apa- “Bagi kami urus negeri Melayu --- *you* [kamu] susah hati, *you* [kamu] susah bagi kami urus, kami selesaikan”. Chulalongkorn- *King* [Raja] Chulalongkorn dia ada tulis. “Ahh, *tak apa laa* [tidak mengapa] kita -- kita tak dapat bunga emas laa- bunga emas, bunga perak, apa kita nak dapat sangat dengan negeri *tu?* [itu] Bagi *depa laa*, [merekalah] kita lepaslah tapi dengan syarat hutang keretapi *tu* [itu] -- selesai. Hutang kerajaan Kedah untuk kahwin hapus kira”. Kedah pinjam dengan Siam, Siam pinjam dengan British, jadi siapa dia patut hapus kira? British *laa*. [lah] British kata “Tak apa, *ambik laa*. [ambillah] Siam kata “Aku bagi *habih* [habis] *kat* [kepada] Kedah, Kedah kata tak apa, tak payah”. Aaa, ini aaa, setelah begitu setelah banyak kali berunding, maka nak *buat laa* [buatlah] sempadan. Aaa, ini berunding untuk buat sempadan *ni* [ini] dua [2] tahun lebih. *Pi* [pergi] Bangkok, Bangkok *pi* [pergi] Singapore [Singapura] dan sebagai- ya mana-mana *laa* [lah] untuk -- dan mereka tak pernah *mai* [dating] Sungai Golok. Juru runding tak pernah sampai Sungai Golok pun. Itu peringkat tertinggi, yang datang Golok pegawai-pegawai, konco-konco *je*. [sahaja] *Pastu* [selepas itu] buat laporan, buat peta, buat laporan. *Tu* [Itu] sebab menteri luar Thailand *tu* [itu] anak raja. Anak *King* Chulalongkorn. Putera Phra Bat Somdet Phra Poramintharamaha Chulalongkorn Phra Chunla Klao Chao Yu Hua. Aaa, jadi mereka *ni* [ini] peringkat tinggi, seperti nsk buat perdamaian Syria. *Takkan* [tidak akan] presiden Syria nak berunding dengan pemberontak *tu-* [itu] kan. Setelah bersutuju, datang lapor seperti yang sekarang, berunding dengan selatan Thailand. *Takkan* [tak akan] PM [Perdana Menteri] pun nak *p.i* [pergi] menteri

pertahanan pun tak. Dia ada jawatan kuasa sendiri. Jadi *gitu laa* [begitulah] dan menteri pertahanan tak *pi* [pergi] pun tempat berunding *tu*. [itu] Tunggu nak *sign je*. [tandatangan sahaja] Sama-sama setuju kan. Aaa, mula-mula – (tersasul) mula-mula nak ambil Sungai Narathiwat, sungai yang menjadikan sempadan Narathiwat -- dengan apa- dengan Kelantan- --- dekat Narathiwat, bukit Tanjung- dia panggil. *Yes*, [Ya] Bukit Tanjung. (menegaskan) Mula-mula- tapi Siam tak bagi. Siam kata “Macam mana nak bagi Bukit Tanjung, aaa, saya- Bukit Tanjung *ni* [ini] banyak *temple-temple*, [tokong-tokong] wat-wat [tokong-tokong] orang Siam dan orang Siam. Selama *ni* [ini] pun apa ni, aaa, orang Siam datang, orang melayu datang kemudian”, dia [Siam] kata. *Yes* [Ya] dan begitu dan sebab orang melayu datang setelah melayu dari Patani yang duduk negeri Kelantan- dan mereka juga orang Kelantan asalnya. Bila Patani sultannya telah digulingkan, dimansuhkan- orang *ni* [ini] turun ke selatan dan bila masuk kawasan negeri Kelantan, mereka berlindung bawah kerajaan negeri Kelantan. Mereka menjadi minoriti pada awalnya tapi bila ramai duduk tepi pantai dah panggil majoriti- tapi Siam kata “Sebab -- *so* [jadi] Siam nak pergi mana?”. Siam kata nak ambil Sungai Kelantan. Aaa, sungai Kelantan, salah ini *hok* [kepunyaan] Siam- sebelah sana, Kota Bharu *hok* [kepunyaan] British. Jangan sebut Kelantan sekarang *ni*. [ini] --- soal perkataan-parkataan Kelantan dengan Thailand bukan – British dengan Siam- Jadi tanya sultan Kelantan, “ehh mana *aci* [boleh] aaa, jangan *pulak*, [pula] mana *aci* [boleh] aaa, apa *ni*, [ini] aaa ini kawasan- (tersasul) kawasan aaa, aaa kota -- ini kawasan Kelantan barat. Negeri Kelantan barat- ada nak ibu kota (tidak puas hati) --- kenapa *yow* [awak] nak

ambil. Itu memang tak boleh. Jangan *ambik* [ambil] Kelantan punya. Tak boleh! Boleh lagi- -- tidak boleh kerana ada perwakilan telah mengatakan -- telah menjadi ibu kota Kelantan barat selama beratus tahun. Kali pertama selama seratus tiga puluh satu [131] tahun. Jadi macam mana nak *ambik*. [ambil] Aaa, “tak apalah, ambil Sungai Pinang. Sungai (tersusul) Pinang- ambil Sungai Pinang sebab situ ada *temple* [tokong] purba, *wat* [tokong] purba, *wat* [tokong] Siam purba. Tapi *wat tu* [tokong itu] *pulak* [pula] memang wujud, tetapi telah di musnah dan ditinggalkan kerana perang saudara antara- (tersusul) antara Long Zainal dengan Long Senik-- berebut tahta tahun satu lapan tiga enam, [1836] satu lapan tiga lapan [1838] (ulang) satu lapan tiga enam, [1836] satu lapan tiga lapan. [1838] Berebut tahta. Jadi bila Long Senik menang kawasan Kampung Laut yang penyokong Long Zainal telah di lanyang- *tu* [itu] dulu tiga [3] hari tiga [3] malam kumpulan yang menang akan lanyang kumpulan kalah. Maksudnya, bukan dibunuh- dia *pi* [pergi] jumpa lembu, ambil lembu, jumpa orang, ambil orang, jumpa harta, pikul *laa* [lah] harta. Mula-mula pikul tempayan, jumpa *hok* [yang] ok sikit -- jumpa *tino*, [perempuan] aaa, gegar! Jadi kalau dah tahu kalah, lari *laa* [lah] orang siam *ni*, [ini] lari masuk ke Kampung Dalam. Kampung Dalam *tu* [itu] masuk dalm kawasan Raja Taba. ----- aaa, dibawah Raja Taba. Oleh itu, kawasan itu tak boleh diserang oleh kumpulan yang menang. Aaa, bila pergi – tak boleh! Kawasan sempadan. “Saya tidak *owner* [milik] mana-mana. Kenapa dia serang saya?” ---- perang --- kami ---- tak kira *comey* [comel] ke, suci ke, tak berdosa ke- berjalan. Kalau dulu, kalau tak dosa jangan -- *you* [awak] nak bunuh orang pun kalau dia tak ada senjata *you*

[awak] tak boleh bunuh dia. *Gentleman* [budiman] orang dulu *tu*. [itu] Jadi bila lari masuk Kampung Dalam habis situ *laa*. [lah] Tapi habis harta dia ambil-habis apa, dia ambil rumah, dia ambil apa semua tapi kalau melawan, bunuh. Kalau tak lawan, ambik [ambil] *laa* [lah] *wei* [sahaja]. Tengok *laa*. [lah] (bercakap secara mengejek) aaa, itu tak kan *laa* [lah] anak dara kita kena kebas org- lari *laa!* [lah] Kalau orang tua-tua umur empat puluh [40] --- tujuh puluh empat [74] tahun *duk gini*, [dah tua] ambil *jela*, [sahaja] ambil nak ambil. (mengejek) kalau tak ambil pun mati aku- (bercakap secara mengejek) sekali gus. --- aaa, jadi aaa, bila *gitu* [begitu], (batuk) wujud tak wujud lagi *temple* [tokong] *tu* [itu]? Begitu juga Wat Kok Keli. Wat Kok Keli sekarang *ni* [ini] jadi pusat pengakap. Dulu *tu* [itu] *wat* [tokong] *tu* [itu] *temple-* [tokong] *tu* [itu] tokong siam *tu*. [itu] Aaa, *habih* [habis] lagi aaa, dan mereka membina *wat* [tokong] baru di Kampung Bukit Tanah. Itu sebab Bukit Tanah *tu* [itu] sampai sekarang dipanggil Wat Mai- makna kata *wat* [tokong] baru. Mai baru *laa* [lah]. Chiang Mai *tu* [itu] negeri baru. Ok. Aaa, *mai* [baru] balik dengan yang lama *laa-* yang lama *tu* [itu] thailand --- Ok. Baik. Jadi setelah itu aaa, aaa, kawasan *tu* [itu] sempadan *tu* [itu] nak *gi* [pergi] mana? Haa- -- nak *gi* [pergi] mana kita? Jadi ada teluk di kawasan Pulau Panjang, Tak Bai *tu* [itu] dia tarik teluk --- sampai Kuala Raba. (tersasul) Dia pun hairan. Daripada hujung Pulau Panjang *tu* [itu] heret ke sampai ke Kuala Perlis sampai ke apa- aaa, rama-- sungai ---- bawa sampai – “Aih, tak boleh jadi, sebab apa petanda dia kan”. Jadi British heret-heret sampai Sungai Padi di Thailand. Dia kata “Jadi!” Jadi dia pun dengan -- Siam pacak bendera situ dengan -- ini sebagai tanda sempadan--

pertemuan Sungai Padi dengan Sungai Lebir hujung sungai apa? (keliru) tok-tok- (tersasul) Tok Di (tersasul) Sungai Tok Din --- bukan apa Sungai Lebir. Tok Din [Sungai Tok Din] *ni* [ini] ada *pulak* [pula] Tok Mok- tempat lombong emas cina. Jadi Siam tengok lombong emas Tok Mok *ni* [ini] berada dalam British, Oh, dia [Siam] kata “*Bakpo* [kenapa] *pulak* [pula] ambil lombong emas saya, sedangkan lombong emas Tok Mok orang siam-- -- yang *handle* [urus] orang Siam yang buat semua” --- Hah, tak boleh! Kan tak boleh- *ni*. [ini] (tersasul) Jadi tiang bendera *tu* [itu] dipacak tak siapa pun gi [pergi] ambil- biar sampai hari *ni* [ini] --Ya. Tiang *tu*, [itu] tiang petanda -- tu --- Sungai Padi, mukim daerah Sungai Padi di Narathiwat. Sama dengan sempadan dengan British dengan Siam. Aaa, British dengan Siam ---- sempadan *ni* [ini] Sungai Pinang-- Kampung Sungai Pinang di Kedah- batu sempadan *tu* [itu] ada di tengah sawah- ada sampai hari *ni*. [ini] Aaa, cuba- dengan tulisan siamnya sekali. Itu sebelum British- sebelum British ambil Kedah *ni* [ini] dengan Pulau Pinang *ni*. [ini] Ada *dak* [tak] Pulau Pinang ambik [ambil] Kedah dan dibuatnya sempadan? Sempadan *tu* *di taruk* [diletakkan] Kedah naungan Siam. Jadi Siam buat sempadan [itu] antara British dengan Siam sebelum berlaku perjanjian dan sempadan [itu] ada sampai hari ini- di kampong- kalau tak silap Sungai Pinang atau pun apa pinang di (tersasul) -- Aaa, tanah Kelantan bukan di Butterworth, tanah di --- aaa, --- ini adalah tinggalan sejarah- *tu* [itu] Ok. Lepas *tu* [itu] pendekkan lagi, bila *gitu* [begitu] bincang balik. --- Bincang ballik bincang-bincang- aaa, ok- kita ambil Sungai Golok untuk negeri *kelate* [Kelantan]

MR : Siapa yang cadang ambil sg golok?

PS : Keputusan -- --ambil Sungai Golok kerana Siam kata golok *ni* [ini] ada *wat-wat* [tokong-tokong] *ni* [ini] *temple* [tokong] *laa*. [lah] Orang Kedah kalau sebut *wat* [tokong] dia faham. Kalau Kelantan *ni* [ini] dia tak faham- sebut *wat* [tokong] kena sebut ketek- (ulang) ketek- kalau orang Kedah sebut *wat* [tokong] Siam, Wat Naka, Wat -- tahu. Aaa, jadi bila begitu aaa, maka dia ambil Siam *laa* [lah] gunakan *wat* [tokong] ----- semua *wat* [tokong] lama aaa, -- sebgai sempadan. Aaa, runding beberapa bulan barulah setuju. Itu pun beberapa bulan *tu* [itu] pun *di lekok-lekok* [dikaut sebanyak mungkin] British nak ambil sebanyak mungkin- awal tanah- aaa, tanah apa aaa, tanah Siam *ni* [ini] tanah *tu* [itu] untuk sebagai hak Kelantan bagi pihak British. Orang melayu sorang [seorang] pun tak terlibat kecuali tukang tebas jalan. (ketawa) Faham ya. Jadi begitu *laa* [lah] British pandang melayu pada waktu itu.

ISI : Jadi sungai *tu* [itu] digunakan sebagai laluan rasmi atau laluan orang kampung Golok?

PS : Memang laluan orang kampung -- sebab jalan di Kelantan- dalam negeri Kelantan.

MR : Bentuk fizikal sungai *tu* [itu] dengan sekarang masih sama?

PS : Aaa, sama.

MR : Kedalaman dia?

PS : Kedalaman tak tahu sebab saya tak pernah ukur- tapi dari segi bentuk pulau-pulau sama bahkan hutannya semakin tipis- di terokai orang- aaa, tapi menarik sungai tu. [itu]

ISI : Dari mana punca air Sungai Golok? Saliran?

PS : Di panggil punca air Sungai Golok di Ulu Lenggir di Batu Melintang – dari Sungai Golok bawa sampai ke sungai apa- turun ke Bukit Bunga- itu Sungai Golok lah itu. Jadi sepanjang Sungai Golok itu kawasan ke sebelah kiri hak British, kawasan kanan hak Siam. Jadi bila tahu -- jadi termasuklah Tak Bai yang jadi negeri Kelantan itu jadi hak Siam- Batu Melintang- daerah batu Melintang dengan Jeli jadi hak Siam itu jadi hak British. Persempadan semula-- tapi hal ini telah dirunding dan ditandatangani di Bangkok- di Bangkok. Ya, itu sebabnya kita nama tempat di janji tempat perjanjian ialah di istana -- aaa, --- istana King Maukung rama ke empat [4] yang disedekahkan, diwakafkan menjadi kementerian luar.

ISI : Jadi sungai itu, Sungai Golok semula jadi atau sungai-?

PS : Sungai semula jadi. Daripada jadi di -- kawasan Jeli, kawasan Batu Melintang, kawasan sempadan Perda dan Perak turun ke --- sungai di kuala Tak Bai dan laut china selatan.

ISI : Jadi dekat kawasan itu ada berapa ramai penghuni?

PS : Penghuni di kawasan itu dulunya sekitar- kalau di Tak Bai ada- penduduknya ada lima ribu. [5000] Pendapatan lapan ribu [8] setahun- lima [5] keluarga- pendapatan lapan ribu [8000] setahun. Jadi ini menyebabkan Sultan Muhammad tidak puas hati- kerana kawasan itu dapat pada Siam- di tempat Jeli ini pun kawasan jin *bertende*. [bertandang] Kawasan ulu. *Gitu-* [begitu] kalau kita di Kedah *nu* [itu] (mengejek) aaa, mukim Siong (ketawa) Baling- atas pada Baling itu- aaa, aaa, tak ada kamar mandi- jadi waktu itu lagi buruk kan tak di --- jin bertandang-- jadi situlah masalahnya- jadi baginda telah membuat bantahan dan mengatakan itu kawasan Raja Muda Long Zainal-- tapi Raja Long Zainal ini bukan Long Zainal perang saudara itu-- nama lain- Long Zainal lain-- dia raja melayu begitulah kalau *toknya* [datuknya] Zainal- *mari tok-tok* [muncul datuk sebelumnya] -- Zainal- --- macam di Kedah- Halim Mukaram- Tajuddin Mukaram, Tajuddin -- aaa, Tajudin dua, [2] Tajuddin satu, [1] dia jadi—aaa, macam-macam Tajuddin—Aaa, ok. Aaa, macam Abdul Halim- Halim- berapa nama Halim raja Kedah—aaa, aaa, jadi datang pula- jadi baginda buat bantahan sampai baginda tak boleh tidur malam” baginda kata -- sebab baginda akan

hilang lapan ribu [8000] ringgit kan- hilang kerana apa- lapan ribu [8000] hilang aaa, kata British, “Tak apa Tuan Sultan, Tuan Sultan dapat lapan ribu [8000] kerana daerah Tak Bai- “kami kerajaan British bagi sultan- (tersusul) Tuan Sultan aaa, sebagai sultan kami bagi Tuan Sultan dua [2] ribu setiap bulan. Jadi dua puluh empat [24] ribu- jadi ini dapat setahun cuma lapan [8] ribu- British bagi dua puluh empat [24] ribu”. Nak ke *dak*? [tak] Senyap *laa*. [lah] aaa, lepas itu dia kata “Saya jadi sultan lebih besar. *Yes of course*. [semestinya] Jadi saya mahu janganlah tembak meriam kalau saya pergi Singapura seperti mana raja-raja lain” dan keluarlah kenyataan secara rasmi untuk sultan Kelantan yang datang ke Singapura, “Sultan Ke Bawah Duli Yang Maha Mulia Sultan dan seluruh jajahan taluknya kalau jejak kaki ke Singapura akan jadi tujuh belas [17] das- -- dia hilang tanah—aaa, begitu- aaa, jadi, jangan hina raja, kamu kena tangkap *kang* [nanti] (ketawa) tapi tujuh belas [17] das itu boleh cakap” bila tanya siapa cakap, pak Siri lah tulis -- itu ada dengar sini kan [dalam rakaman ini] saya cakap- saya ada lah bukti saya cakap- saya cakap benda-benda *gini* [begini] kita jangan cakap mengarut- betul cerita rakyat tapi datang dari rakyat dan bercerita- kalau mengarut, kata ini dikatakan-- kita tak tahu betul ke tak-- tapi ini fakta—aaa, jadi sejak itu raja Patani yang uzur datang tinggal di Kelantan sampai mangkat- sembilan belas tiga puluh Sembilan [1939] anakandanya- (telefon berbunyi)

ISI : Jadi sejak bila Sungai Golok menjadi kepentingan buat warga tempatan?

Dekat situ, ada aktiviti tangkap ikan-?

PS : Itu sejak penempatan bermula lagi. Ini abad yang ke sembilan belas- [19] Tak Bai sudah dikenal tetapi bukan sebagai Tak Bai tapi di kenal sebagai *chehei*- ya, *chehei*- kedudukan ke dalam sedikit dengan penduduk situ sekitar dua [2] ribu orang- abad ke sembilan belas [19] maknanya satu lapan dua puluhan [1820-an] -- bahkan dalam masa perang saudara lapan belas tiga enam- [1836] lapan belas tiga lapan- [1838] Tak Bai sudah diiktiraf sebagai sebuah kawasan kemakanan raja-- maknanya raja ini raja Budha ini kawasannya dijaga- dia dapat hasil dapat apa untuk sultan berapa-- itu dipanggil kawasan kemakanan-- Long Hitam kawasan ini digalas berapa hasil baru ini, keselamatan bawah ini- kawasan ini bawah raja muda di – aaa, di Tak Bai- aaa, jadi itu- jadi ertinya kawasan ini sudah pun membangun sejak abad ke sembilan belas [19] tentulah bermula dengan hanya kampung nelayan- tempat nelayan berlindung sebab dia ada beting yang dilindungi Pulau Panjang. Sekarang kerajaan Thailand buat jambatan yang sangat panjang sesuai dengan Pulau Panjang dan indah pula- semua penduduk situ melayu.

ISI : **Jadi Sungai Golok ini dia ada bagi ancaman? Contoh macam banjir ke setiap kali hujan?**

PS : Sungai Golok adalah sungai yang paling- yang banyak membuat hal bagi kita. (ketawa) Teting di sebelah Thailand agak tinggi- agak tinggi dan ianya ada lembah *sikit* [sedikit] di bawah dekat imigresen. Situ bila air melimpah- banjir

laa sedikit- tetapi tebing sebelah Malaysia- belah kita ini landai dan rendah. Apabila banjir- air masuk sampai ke dalam pekan dan sering kali ia menerajui banjir (ketawa) tempat kering pun dia masih *kedagak kedeguk kedagak kedeguk* [meniru aksi mengayuh perahu] dengan perahunya.

MR : Apakah kesan apabila Sungai Golok ini menjadi sempadan? Kesan kepada melayu?

PS : Mula-mula *takdak* [tidak ada] apa-apa- orang kampung tak kisah- sebab mereka janjinya jangan rampas harta benda, ternakan mereka, keselamatan mereka terjamin. Kan jadi itu sahaja bagi mereka. Soal nak jadi hak Siam ke nak jadi hak orang putih ke mereka tak kisah. Itu hal raja-raja- ini hal kerajaan takdak [tidak] *pasal* [kena mengena] dengan *ambo* [saya] penduduk tidak ada hak untuk bantah semua sebab ini hal soal raja-raja- jangan sembah derhaka- zaman dulu. Jangan sama dengan sekarang- mana ada tunjuk perasaan dulu- aaa, jadi apa ini- aaa, itu pada peringkat permulaan tetapi apabila kemaskini kemasukan perladangan dan sebagainya, kastam dan imigresen-- maka *dah laa* [sudahlah] pas sempadan untuk orang-orang ini yang tinggal di Kelantan- Kelantannya dapat masuk ke Thailand, orang Thailand dari Narathiwat, Yala aaa, apa ini- aaa, dan Songkhla- Satun boleh masuk juga dengan pas sempadan ke negeri- negeri ini- tapi orang Patani tak boleh-- orang Terengganu tak boleh- sebab dia bukan sempadan. Jadi sekarang ini, pas sempadan itu telah di- dulu kertas sekeping *je* [sahaja] sekarang telah dikemaskinikan dengan berbagai warna

dengan berbagai bentuk- dan ianya kelihatan lebih kemas sikit- tapi walau bagaimana pun, anak-anak sempadan ini masih lagi melintas sempadan secara haram dan setakat ini orang Malaysia tak pernah ditangkap oleh orang Thailand kerana masuk ke dalam negeri seberang sebab kita mnguntungkannya. Kita pergi beli barang dia- aaa, jadi kita menguntungkannya- jadi kita *dok* [sering] tangkap seorang- dia tangkap ke- kena tembak ke- kita pun tiga [3] hari kita tak pergi. Betul tak? Aaa, jadi yang -- *guano* [bagaimana] *ni laa* [inilah] kalau polis *guard* [pengawal] -- *demo* [awak] nak beli saya nak cari makan orang itu *pulak* [pula] -- orang Malaysia-- Betul tak? *You* [Awak] pergi ke Bukit Kayu Hitam bukan nak buat apa- nak beli *jaa-* [sahaja] ada yang mata keranjang- bukan beli barang *jaa-* [sahaja] Aaa, betul tak? Aaa, buat apa mereka terpaksa belanja dalam Thailand- tengok Bukit Kayu Hitam hari ini- kan Danok sekarang ini begitu besarnya dengan hotel-hotelnya-- dulu kampung *je* [sahaja] ulu *je-* [sahaja] -- Betul tak? Sekarang -- -- (ketawa) (bertutur Bahasa Siam) Danok- jadi kalau bukan kerana orang Malaysia- siapa? Orang Malaysia- patut dia jaga-- kita tak tangkap kalau Malaysia masuk-- yang ditangkap orang India, Kemboja aaa, kan- itu- menguntungkan mereka buatapa nak tangkap *tu-* [itu] kita tak pernah pergi kerja-- kita pergi belanja—aaa, Kemboja [orang Kemboja] tidak- dia cari kerja- berebut dengan orang dia- ok.

ISI : Jadi sungai *tu* [itu] masa zaman dulu-dulu dia jadi laluan rasmi sultan tak? Contohlah.

PS : Aaa, tak pernah- tak pernah-kerana ia tak melalui mana-mana ibu negeri-- kalau sultan nak pergi ke Patani- dia pergi terus ikut laut- cuma singgah di pulau- Pulau Panjang, Pulau Gemia- untuk santap untuk makan untuk berehat untuk ambil air dan sebagainya. Bukan laluan rasmi tak ke mana-mana situ.

ISI : **Kenderaan yang mereka guna dekat sungai itu dengan sampan atau-?**

PS : Aaa, sampan, bot itu kemudian sampan dan rakit.

MR : **Peristiwa yang Pak Siri tahu selain daripada Perjanjian Bangkok --- ada tak peristiwa lain yang berlaku?**

PS : Peristiwanya ialah- yang terbaru iaitu sepuluh [10] tahun dulu- apabila -- mengarahkan penangkapan penduduk -- yang terdiri daripada kumpulan -- dan pembebasan Patani- tunjuk perasaan di Tak Bai kerana tertangkapnya beberapa orang yang disyaki pengganas dan mereka telah ditangkap dan dimasukkan dalam lori dan dihimpitkan- dan akhirnya lapan puluh tiga, [83] (pembetulan) tujuh puluh tiga [73] orang mati-- ---itulah dalam lori tersebut-- nak *bawak* [bawa] ke Patani yang begitu jauh.Itulah punca -- keganasan yang berlaku- kemudian ini- sampai hari ini-- Itulah peristiwa besar- dia panggil insiden Tak Bai-- -- Anda boleh baca situ- Lagi? --- Kalau banyak- anda ikut saya pergi rumah- Aaa, cepat-cepat sebab org --- Saya perlu ke ---

TAMAT BAHAGIAN 2

**BAHAGIAN 3: APAKAH ISU DAN KONFLIK YANG MENYEBABKAN SUNGAI
GOLOK DI PILIH SEBAGAI GARIS SEMPADAN?**

MR : Tentera Jepun masuk ke Kelantan adakah tentera Jepun menggunakan Sungai Golok untuk memasuki Kelantan?

PS : Tentera Jepun masuk ke Kelantan aaa, dengan dua [2] cara. Aaa, tapi serangan pertamanya tidak melibatkan Sungai Golok- serangan pertama Jepun ke atas Malaya berlaku pada lapan [8] bari bulan Disember tahun seribu sembilan ratus empat puluh satu [1941] di *sat-* (tersasul) di mula Jepun mendarat di satu tempat- Pantai Sabak yang secara kecilnya di panggil Pantai Pak Mat. Ya, di Pantai Sabak itu luaskan-luas- kalau kita sebut -- dia luas- kalau kita sebut Kuala Kedah- dia luas-- Mesti ada kawasan yang- yang khusus.-- Jadi kawasan yang dimaksudkan itu- Pantai Pak Mat- Ya, serangan secara penerbangan, secara- aaa, tentera laut, dan aaa, askar darat-- Itu dibawa dari laut- Ya- kerana aaa, apa ini- pada mulanya --- (tersasul) aaa, Jepun (tersasul) -- British menyangkapkan bahawa mungkin diserang di Singapura- Ya, oleh itu, aaa, Singapura perketatkan penyerang- dibuatnya kubu-kubu yang boleh mempertahankan aaa, Sinagapura- tetapi langsung memberikan pertahanan yang sangat- lemah. Ya- -- ke Kota Bharu ke pantai-- bukan Chepa *laa-* [lah] Pantai Sabak ataupun di- kita panggil Pantai Pak Mat itulah. Jadi Jepun kata untuk kali pertama- tetapi Jepun telah berperang dengan Thailand- untuk beberapa hari (batuk) dan dapat tentera Jepun mengalami kekalahan- kekalahan- tetapi apabila Jepun menang di

beberapa tempat lain di Vietnam di- -- di Malaya- dan Jepun boleh- mungkin boleh masuk sampai Kuala Kerai nya-- Maka aaa, Siam waktu itu diperintah oleh Pribun- aaa kalau pak ingatlah- bukan pak-- Pribun berlaku selepas tak beberapa lama, Pribun telah dipujuk oleh Siam (pembetulan) oleh Jepun supaya bekerjasama dan hanya memberikan laluan sahaja-- Ya untuk dia nak serang Kedah- untuk dia nak serang Perak- tapi Kelantan tak perlu serang lagi kerana menang. Buat apa serang dekat kawasan menang- Jadi Siam bagi laluan kepada Jepun- maka berlakulah peperangan garisan gration Jitra yang begitu sejarah- *gitu* [begitu] Ya, dan Jepun dapat memenangi perang dengan British di garisan Jitra dan seterusnya tuju ke Pulau Pinang. Jepun tak menyerang pun Perlis. Dia lalu daripada tepi Satun- dia lalu- jalan *je* [sahaja] tidak ada apa-apa penentangan di Perlis kecuali dia sendiri melanyau kawasan- *ambik* [ambil] kelapa orang, *ambik* [ambil] telur itik orang, telur ayam org- aaa, *gitu laa*. [begitulah] Jadi Perlis ialah negeri yang paling selamat dalam konteks Jepun- aaa, negeri yang paling malang ialah Kelantan- kali pertama- *pukul teruih* [kalahkkan] (ketawa) aaa, jadi aaa, oleh itu, kita nak kata Sungai Golok ada tak? Ada. Dia masuk melalui guna Golok tapi tak ada pertempuran. Lalu saja. Aaa, -- dengan perahu ataupun dengan buat jambatan sementara yang dia boleh lalu untuk- aaa, tuju ke untuk aaa, tuju ke apa- tuju ke Machang.

ISI : Jadi ada saya baca dalam internet yang apa- dekat bahagian Sungai Golok itu, apabila tentera Jepun dah masuk daripada Siam ke Kelantan, ini kalau

siapa nak lari dia akan cuba bunuh. Betulkah?

PS : Aaa,

ISI : Dia macam masa Jepun nak masuk ke Kelantan kan, melalui Sungai Golok, jadi macam sesiapa daripada Kelantan nak lari, nak sleamatkan diri, *dia orang* [mereka] tangkap dan bunuh. Betulkah?

PS : Itu perkara biasa dalam perang- kalau- yang tak boleh dinafikan.

MR : Jadi ada tak kejadian pembunuhan di Sungai Golok?

PS : Biasalah

MR : Jadi memang adalah?

PS : Biasa. Bila sebut perang tak ada apa yang lebih bahagia dari-

MR : Ada tak pembesar-pembesar Kelantan yang mati disitu?

PS : Setakat yang diketahui- tidak. Tidak. Askar melayu ada yang terlibat dengan askar India-- itu ada- *yes* [ya] tapi rejimen askar melayu tak- india. Ok, teruskan soalan terakhir anda.

MR : Soalan terakhir- Aaa, apakah rahsia - apakah rahsia yang tersembunyi dibalik pencerobohan tentera jepun?

PS : Itu menunjukkan orang timur boleh- boleh apa- boleh apa- (tersasul) boleh-- orang timur boleh memenangi perang dengan komunis dan dalam keadaan yang terdesak, sesama bangsa pun tidak boleh dipercayai.

ISI : Kalau dari segi kelemahan kita- kelemahan Kelantan?

PS : Itu bukan urusan kita untuk mempertahankan negara- bukan urusan kita-- Itu urusan British sebab kita dijajah-- Dia berperang bukan berperang dengan kita-- dia berperangan dengan British.

MR : Soalan terakhir untuk Pak Siri, apa pandangan Pak Siri tentang macam mana cara untuk kita bagunkan sejarah Sungai Golok ini sebab ramai yang kurang pengetahuan tentang sejarah Sungai Golok ini?

PS : Kita masukkan dalam apa ini-- sukatan pelajaran, kita masukkan dalam- aaa, perbincangan secara ilmiah- kita masukkan dalam buku sejarah dan kita masukkan dalam apa- program-program aaa, kebudayaan, program-program sejarah sekolah dan kita juga pancarkan melalui TV [televisyen] *Youtube* dan sebagainya -- jangan kita ingat nak akan iklan semata-mata. Ok.

ISI : Jadi soalan tambahan *laa* [lah], daripada pandangan Pak Siri sendiri, Sungai Golok ini kalau dia tak wujud, dia ada bagi kesan tak dekat sejarah Kelantan ini?

PS : Kalau dia tak wujud, besar kemungkinannya akan berlakunya- sempadannya ialah di Sungai Pinang- ataupun dia Sungai Nara sana- iaitu di kawasan-kawasan aaa, aaa, apa -- aaa, Bukit Tanjung dan kawasan itu Kelantan asal- berada di Kelantan asal tetapi Batu Melintang, Jeli akan berada di Thailand sebab tidak wujud sungai itu. Aaa, aaa, dan sempadan itu akan disahkan antara British dengan Siam- Itu *je* [sahaja] dan kita tak akan bercakap tentang perjanjian itu. Ok.

MR : Pak Siri- dengan itu saya Muhamad Rifaie Bin Mohd Nadzri dan sahabat saya Indera Syah Iyman Bin Roslan, mengucapkan terima kasih pada Pak Siri kerana sudi bekerjasama dengan kami untuk menyiapkan kerja kursus kami ini dan kami ucapkan ribuan terima kasih.

LAMPIRAN

LOG WAWANCARA

BAHAGIAN 1: LATAR BELAKANG

MASA	Perkara Yang Dibincangkan	Nama/ Tempat yang dibincangkan
1:19	Latar Belakang Pencerita	<ul style="list-style-type: none">• Siri Neng Buah• Dilahirkan pada 9 disember tahun 1953• Berasal dari Kampung Pak Kiang, Besut, Terengganu• Berumur 63 tahun
15:25	Latar Belakang pengajian	<ul style="list-style-type: none">• Bersekeloah di Sekolah Kebangsaan Besut, Keluang, Terengganu• Belajar Siam di Wat Kakuntong Budis Temple.• Mendapat kelulusan bahasa siam ini yang tertinggi yang ada di Kelantan. Iaitu <i>Takma Supsa Che Peng</i>.• Mengikuti tatabahasa siam di Thailand di beberapa Pusat

		<p>pengajian</p> <ul style="list-style-type: none"> • gGuru bahasa siam dan bahasa Thai di sekolah Rakyat Tekwang. • lulus Sarjana Muda sains Kemasyarakatan dari Universiti Sains Malaysia.
17:03	Pegiktirafan Tertinggi	<ul style="list-style-type: none"> • Tokoh Warisan Kebangsaan Orang Hidup Malaysia. • Diiktiraf UNESCO sebagai pakar rujuk di Malaysia
21:47	Minat Terhadap dunia seni	<ul style="list-style-type: none"> • Bermain permainan wayang kulit usia 6 dan 7 tahun • Mendapat minat daripada cerita-cerita rakyat yang diceritakan oleh nenek • Suka membaca buku-buku berkenaan sejarah
25:33	Pendorong untuk terus meminati dan berkhidmat dalam bidang seni	<ul style="list-style-type: none"> • Tiada siapa pengaruhi tetapi disebabkan

		<p>minat dan didedah dengan dunia seni sejak kecil lagi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meminati lagu asli iaitu lagu Kamariah Noor
35:33	Tempat tinggal pencerita sekarang	<ul style="list-style-type: none"> • Tinggal diKok Seraya, di lot 352 kampung Kok Seraya, cabang empat, Tumpat, Kelantan. • Sudah 4 tahun menetap di situ
36:33	Latar belakang isteri pencerita	<ul style="list-style-type: none"> • Bernama Mek Ciang • Berasal dari Kampung Kok Seraya
46:47	Latar belakang tentang anak	<ul style="list-style-type: none"> • Mempunyai 3 orang anak • 2 orag lelaki dan seorang perempuan • Anak perempuan belajar di Universiti P. Ramlee.

**BAHAGIAN 2: PERJANJIAN RASMI YANG TERLIBAT DI SEBALIK PEMISAH
THAILAND DAN MALAYSIA.**

MASA	Perkara Yang Dibincangkan	Nama/ Tempat yang dibincangkan
47:40	Latar belakang Sungai Golok	<ul style="list-style-type: none"> • Persempadanan- geo politik antara Malaysia dengan Thailand. • Terletak di pengkalan kubur. • Kampung Pacakan- merupakan sempadan Terengganu dan Kelantan. • Faktor tekanan diantara Siam dengan British. • Siam mempunyai masalah dengan negeri Melayu yang menjadi naungannya. • Sungai Pinang di ambil sebagai sempadan awal kerana adanya wat purba. • sebagai tanda sempadan antara pertemuan Sungai Padi dengan Sungai Lebir.

58:32	Cadangan untuk mengambil Sungai Golok sebagai sempadan.	<ul style="list-style-type: none"> • Siam gunakan wat lama sebagai sempadan.
1:03:18	Sungai bersejarah yang menjadi laluan.	<ul style="list-style-type: none"> • Memang laluan orang kampung menghubungkan Kelantan dan Siam.
1:12:42	Saliran dan punca air Sungai Golok.	<ul style="list-style-type: none"> • Punca air Sungai Golok di Ulu Lenggir di Batu Melintang dari Sungai Golok sampai Bukit Bunga. • Hal ini telah dirunding dan ditandatangani di Bangkok.
1:24:01	Kesan persempadanan kepada orang melayu.	<ul style="list-style-type: none"> • Hal soal raja-raja jangan sembah derhaka. • Orang Malaysia patut dia jaga.

**BAHAGIAN 3: APAKAH ISU DAN KONFLIK YANG MENYEBABKAN SUNGAI
GOLOK DI PILIH SEBAGAI GARIS SEMPADAN?**

1:31:30	Kelantan dan pencerobohan tentera Jepun.	<ul style="list-style-type: none"> • Serangan pertamanya tidak melibatkan Sungai Golok. • Berlaku 8 Disember 1941. • Berlaku di Pantai Sabak di kawasan khusus, Pantai Pak Mat. • Melalui Sungai Golok tapi tidak ada pertempuran.
1:37:04	Sungai Golok dan pembunuhan kejam.	<ul style="list-style-type: none"> • Tidak ada apa yang lebih bahagia dari menakluk sesebuah negeri.
1:39:57	Rahsia disebalik pencerobohan tentera Jepun.	<ul style="list-style-type: none"> • Menunjukkan orang timur boleh perang dengan komunis • Di dalam keadaan yang terdesak, sesama bangsa pun tidak boleh dipercayai.
1:41:06	Pandangan Pak Siri mengenai kepentingan sejarah Sungai Golok.	<ul style="list-style-type: none"> • Menekankan dalam sukatan pelajaran. • Memasukkan dalam perbincangan secara ilmiah, buku sejarah dan program kebudayaan. • Memancarkan melalui televisyen, <i>Youtube</i> dan

		sebagainya.
1:49:27	Kesan sejarah jika Sungai Golok tidak wujud.	<ul style="list-style-type: none"> • kemungkinannya akan berlakunya sempadannya di Sungai Pinang ataupun di Sungai Narathiwat. • Batu Melintang dan Jeli akan berada di dalam daerah Thailand.

SENARAI SOALAN

Latar belakang pencerita

1. Boleh pak Cik ceritakan latar belakang?
2. Nama gelaran dikalangan masyarakat?
3. Berapa umur sekarang?
4. Apakah nama ibu dan bapa?
5. Adakah mereka masih hidup lagi?
6. Bilakah Tarikh lahir dan dimana?
7. Berapa lama tinggal di Kok Seraya, Tumpat?
8. Bila tarikh perkahwinan?
9. Siapakah nama isteri?
10. Isteri berasal dari mana?
11. Bagaimana berkenalan dgn isteri?
12. Berapa bilangan anak?
13. Boleh ceritakan tentang anak2 pak cik?
14. Ada cucu tak?
15. Dimana Pendidikan awal?
16. Pendidikan tertinggi?
17. Dimana tempat akhir pendidikan tertinggi?
18. Pekerjaan?
19. Jawatan?
20. Bila pak siri menceburi bidang kesenian dan kebudayaan?
21. Sejak bila?
22. Ceritakan kejayaan dan pencapaian tertinggi?
23. Berapa anggaran anugerah yg diterima?
24. Sudah berapa buah negara pernah pergi?
25. Siapa yg menjadi tulang belakang yang menceburi bidang kesenian?
26. Berapa jumlah koleksi buku yg pas siri ada?
27. Siapa yg mendorong?
28. Status perkahwinan?

29. Nama isteri?
30. Pekerjaan?
31. Jawatan?
32. Berapa orang anak?
33. Nama anak?
34. Bersekolah atau bekerja?

Latar belakang Sungai Golok

1. Asal nama sungai golok?
2. Lokasi?
3. Nama lokasi sebelum dikenali?
4. Sejarah disebalik sungai golok?
5. Fakta sungai golok?
6. Adakah terdapat tinggalan sejarah disana?
7. adakah laluan rasmi digunakan sebagai penghubung antara dua negara?
8. Saiz sungai tersebut?
9. saiz tersebut masih sama seperti dulu atau masih sama?
10. Dari mana datangnya punca air sungai golok?
11. Sungai itu sungai semula jadi atau sungai buatan?
12. Berapa penghuni tetap di kawasan itu?
13. Air sungai tersebut mengalir ke arah mana?
14. Sejak bila sungai itu menjadi kepentingan kepada penduduk tempatan?
15. Kepentingan kepada penduduk tempatan?
16. Adakah sungai golok memberi ancaman kepada penduduk tempatan? (banjir)
17. Kegiatan penduduk tempatan di sepanjang sungai itu?
18. Benarkah terdapat sindiket atau aktiviti haram di kawasan tersebut?
19. Adakah sungai itu menjadi laluan rasmi sultan dahulu kala
20. Kenderaan apa yang sering digunakan di sungai itu?

Cerita rakyat mengenai Sungai Golok

1. Kebanyakan penduduk disitu penduduk asli atau migrasi dari kawasan lain?

2. Adakah terdapat peristiwa yang berlaku disebalik konflik antara Siam dan British semasa memisahkan Kelantan dan Patani?
3. Mengikut perjanjian Bangkok 1909, mengapa raja siam menyerahkan Kelantan dan Terengganu kepada british?
4. Bagaimana keadaan pada masa itu?
5. Penduduk di situ berada di bawah naungan kerajaan mana?
6. Siapakah pembesar Kelantan pada masa itu?
7. Apakah tindakan pembesar Kelantan pada masa itu?
8. Adakah penduduk membantah perjanjian itu?
9. Adakah penduduk di sungai golok bangkit menentang penaklukan Siam?
10. Mengapa sungai golok menjadi sempadan antarabangsa?
11. Adakah tentera jepun menyeberang sungai golok semasa darurat 1945?
12. Adakah kejadian pembunuhan di sungai itu?
13. Adakah kematian melibatkan pembesar Kelantan di situ?
14. Bagaimanakah suasana sungai golok ketika itu?
15. Apakah rahsia yang tersembunyi disebalik pencerobohan itu?
16. Adakah terdapat penduduk tempatan disitu yang menjadi tali barut?
17. apakah kampung yang terdekat di kawasan Sungai Golok?
18. Apakah terdapat sebarang pemberontakan di sepanjang pencerobohan di situ?

UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA
Machang, Kelantan
PERJANJIAN MENGENAI SEJARAH LISAN

Syarat-syarat mengenai wawancara yang telah diadakan antara Universiti Teknologi MARA dengan Pada.....

1. Pita rakaman hasil wawancara yang tersebut di atas adalah diserahkan kepada Universiti Teknologi MARA untuk disimpan buat selama-lamanya.
2. Pihak Fakulti Pengurusan Maklumat, Universiti Teknologi MARA akan mengambil apa-apa tindakan yang difikirkan perlu untuk memelihara pita rakaman ini.
3. Pihak Fakulti Pengurusan Maklumat, Universiti Teknologi MARA boleh membuat transkrip pita rakaman dan transkrip-transkrip ini perlu/tidak perlu disemak oleh pengkisah (interviewee).
4. Pita rakaman/transkrip ini akan dibuka kepada semua penyelidik sama ada dari Malaysia atau luar negeri yang bertujuan membuat penyelidikan yang sah tanpa syarat-syarat / dengan syarat: -
Apabila petikan diambil dari pita rakaman/transkrip ini untuk digunakan di dalam penerbitan, tesis dll. sumbernya hendaklah diakui oleh penyelidik-penyelidik.
5. Adalah dipersetujui bahawa pita rakaman/transkrip ini akan dibuka kepada penyelidik-penyelidik dalam dan luar negeri mulai dari (tarikh) dan tidak boleh dikeluarkan dalam sebarang media sosial atau tujuan penkomersilan. Dipersetujui pada oleh kedua pihak yang berkenaan.

.....
()

Pengkisah

.....

Dr. Mohd Nasir Bin Ismail,
Ketua Pusat Pengajian,
Fakulti Pengurusan Maklumat
UiTM Kelantan.

LAMPIRAN 1

*Penasihat Inggeris: Pembaharuan Pentadbiran Negeri Kelantan dan Pengukuhan Kuasa (1910-1920)**

MOHD. KAMARUZAMAN A. RAHMAN

Pendahuluan

Perjanjian Inggeris-Siam pada tahun 1909 merupakan titik tolak yang penting dalam sejarah negeri Kelantan kerana ianya memulakan pengaruh Inggeris (melalui sistem penasihat) dalam segenap bidang termasuklah sistem pentadbiran dan politik.¹ Keutamaan yang diberikan oleh penasihat Inggeris, antara lain, ialah mengubah sistem pentadbiran dan polisi tertentu bagi mengukuhkan kedudukan mereka di Kelantan. Satu perubahan yang ketara ialah munculnya sistem pemilikan dan cukai tanah. Akibatnya berlaku tentangan oleh Tok Janggut. Sikap dan peranan penasihat Inggeris untuk menghapuskan tentangan ini dapat dilihat dalam perbincangan dibawah.

Negeri Kelantan yang terlepas dari kekuasaan Siam telah menarik minat Inggeris untuk memajukannya. Apa lagi pada jangka waktu ini, Jerman sedang bergiat di selatan Siam untuk meluaskan kuasanya. Oleh itu adalah menjadi tugas Inggeris untuk menyekat pengaruh Jerman dari bertapak lebih jauh ke selatan negeri Siam. Untuk ini, Inggeris telah berjaya menawan Kelantan dengan "menipu" Sultan Kelantan dan pembesar negeri supaya tidak membuat hubungan baik dengan kuasa asing selain dari negara Britain.

Tumpuan makalah ini kepada had masa sekitar sepuluh tahun sahaja adalah kerana pada tahun 1920, Sultan Muhamad IV, yang sebelum tahun 1911 dikenali sebagai Raja Senik (Tuan Senik bin Sultan Muhamad III) atau dengan gelaran Raja Kelantan, telah mangkat. Peranan utama yang dimainkan oleh

* Makalah ini dipetik dari Latihan Ilmiah penulis bertajuk "Peranan Pejabat Penasihat Inggeris di Kelantan (1910-1920)" yang dikemukakan kepada Jabatan Sejarah, Universiti Kebangsaan Malaysia tahun 1981 dengan beberapa pindaan.
1 Untuk mengikuti peranan penasihat Inggeris dalam perkembangan ekonomi dan pembangunan sosial negeri Kelantan pada tahun 1900 hingga 1920, lihat Mohd. Kamaruzaman A. Rahman, "Perkembangan Ekonomi Kelantan (1900-1920): Peranan Penasihat Inggeris", *Warisan Kelantan*, Bil. 9, 1990, him. 44-62 dan "Peranan Penasihat Inggeris dan Kemajuan Kemasyarakatan di Kelantan (1910-1920)", *Jurnal Sejarah Kelantan*, Bil. 4, 1987/88, him. 5-20 dan 53-56.

Gambar 1: Buku rujukan Pak Siri Neng Buah

LAMPIRAN 2

Gambar 2: Penyerahan cenderahati kepada Pak Siri di rumahnya.

LAMPIRAN 3

Gambar 3: Sesi temubual bersama Pak Siri di Pusat Internet 1 Malaysia, Tumpat, Kelantan.

INDEKS

- Bangkok, 42
- Batu Gajah, 30**
- British, 27, 30, 41, 42, 44, 50, 52, 54, 60, 65
- Datok Bahaman, 5
- Jepun, 9, 10, 49, 51, 62
- Kampung Dalam, 38
- kebudayaan, 9, 53, 62, 64
- Kedah, 6, 18, 29, 32, 41, 43, 49
- Kelantan, 2, 3, 7, 19, 20, 28, 32, 41, 42, 44,
46, 49, 51, 52, 53, 56, 58, 60, 61, 62, 65, 66,
69
- Mat Kilau, 5
- monoral, 4
- Pantai Sabak, 49, 62
- Patani, 32, 44, 47, 48, 65
- perang, 38, 43, 45, 50, 51, 52, 62
- Perlis, 34, 50
- Raja Besut, 5, 6
- sempadan, 2, 29, 30, 41, 43, 46, 53, 60, 61, 65
- Siam, 3, 6, 27, 30, 41, 42, 43, 46, 50, 51, 54,
56, 60, 61, 65
- sultan, 33, 44, 45, 48, 65
- Sungai Golok, 2, 26, 27, 28, 36, 41, 42, 43, 45,
46, 49, 51, 53, 60, 61, 62, 63, 64, 65
- Tak Bai, 39, 42, 43, 45, 48
- Tok Janggut, 5
- Tok Long, 4

RUJUKAN

Kee Hua Chee Live! (n.d).retrieved May 8, 2016, from <http://keehuachee.blogspot.com/2011/03/golok-king.html>.

Berita Sungai Golok, Cari Berita Terkini mengenai sungai golok- Halaman 1. (n.d). Retrieved May 8, 2016, from <http://www.astroawani.com/topic/sungai-golok/news>.